

KARELIA AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma, Yrityshallinto

Niko Muhonen

VAKUUTTAMINEN OSANA RISKIENHALLINTAA
- YRITYKSEN OMAISUUDEN JA TOIMINNAN VAKUUTTAMINEN

Opinnäytetyö
Tammikuu 2013

OPINNÄYTETYÖ
Tammikuu 2013
Liiketalouden:n koulutusohjelma

Karjalankatu
80200 JOENSUU
p.(013) 260 6800

Tekijä
Niko Muhonen

Nimeke
Vakuuttaminen osana riskienhallintaa - Yrityksen omaisuuden ja toiminnan vakuuttaminen

Toimeksiantaja
Pohjola Vakuutus Oy

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, kuinka yritykset ovat ottaneet vakuuttamisen huomioon hoitaessaan omaisuuteen ja toimintaan liittyvää riskienhallintaa. Yrityksen omaisuuden vahingoittuminen voi aiheuttaa yritykselle suuria menetyksiä ja jopa keskeyttää toiminnan. Onkin tärkeää saada yrityksille tietoa, kuinka he voivat varautua omaisuuteen ja toimintaan liittyviin riskeihin.

Opinnäytetyön teoriaosiossa käsitellään riskienhallintaa, riskejä ja vakuuttamista. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla viittä eri pohjoiskarjalaista yritystä. Teemahaastattelujen ja teorian perusteella koottiin analyysi deduktiivista sisällönanalyysiä hyväksikäyttäen.

Opinnäytetyön tuloksena saatiin selville omaisuuden ja toiminnan vakuuttamista käsittelevä analyysi. Tämän tarkoituksena on edistää yritysten riskienhallintaa ja edesauttaa omaisuuden ja toiminnan vakuuttamista. Analyysistä selviää, kuinka yritykset varautuvat tällä hetkellä omaisuuteen ja toimintaan liittyviin riskeihin. Analysoinnin ohessa syntyi myös jatkotutkimus- ja kehitysideoita.

Kieli
suomi

Sivuja 64
Liitteet 4
Liitesivumäärä 6

Asiasanat
Vakuutus, vakuuttaminen, riskienhallinta

THESIS
January 2013
Degree Programme in Business
Administration

Karjalankatu 3
FI 80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. 358-13-260-6800

Author
Niko Muhonen

Title
Indemnification part of the risk management - Company assets and business indemnification

Commissioned by
Pohjola Vakuutus Oy

Abstract

The purpose of this thesis is to find out how companies have notice indemnification to taking care of their assets and activities associated risk management. Damaging of companies assets could cause major losses or even interrupt companies operations. It's important for company to get information how to prepare risks concerning their assets and operations.

Theory section of this thesis contains theory of risk management, risks and indemnification. Research was executed by interviews of five North Karelian companies. Deductive content analysis was used based on theme interviews and theories.

The result of this thesis was analysis concerning risk management of business assets and operations. The meaning of the analysis is to develop companies risk management and to help insuring companies' assets and operations. From the analysis can be seen how companies are preparing for risks of the assets and operational risks at the moment. Opportunities of further studies and developing ideas were found alongside the analysis.

Language
Finnish

Pages 64
Appendices 4
Pages of Appendices 6

Keywords
Insurance, indemnification, risk management

Sisältö

1	Johdanto	5
1.1	Tausta ja tavoitteet	5
1.2	Rakenne ja menetelmälliset valinnat	6
1.3	Toimeksiantajan esittely	7
2	Riskienhallinta ja riskitietoisuus	7
2.1	Riski käsitteenä	7
2.2	Riskienhallinnan määritelmä	8
2.3	Riskienhallinnan lähtökohdat	9
2.4	Riskilajit	10
3	Riskienhallintaprosessi	18
3.1	Riskianalyysit	20
3.2	Riskien tunnistus	22
3.3	Riskien arviointi	24
3.4	Riskienhallintamenetelmät	25
3.4.1	Riskien kontrollointi	25
3.4.2	Riskien tarkkailun seuranta	27
3.4.3	Riskien rahoittaminen	28
4	Vakuuttaminen osana riskienhallintaa	30
4.1	Vakuuttamisen periaatteet	30
4.2	Vakuuttamisen yleiset edellytykset	31
4.3	Vakuuttaminen riskienhallintakeinona	33
4.4	Yrityksen omaisuuden vakuuttaminen	34
4.5	Yrityksen toiminnan vakuuttaminen	36
5	Tutkimuksen toteutus	37
5.1	Tutkimuksen tausta ja menetelmät	37
5.2	Kohdejoukko ja haastattelu	39
5.3	Aineistoanalyysi	40
5.4	Opinnäytetyön luotettavuus ja pätevyys	42
5.5	Opinnäytetyön eettisyys	44
6	Tutkimuksen tulokset	45
6.1	Taustatiedot	45
6.2	Riskienhallinta	46
6.3	Vakuuttaminen	49
7	Pohdinta	52
7.1	Tulosten tarkastelu	52
7.2	Jatkotutkimus- ja kehittämisideat	54
7.3	Toteutuksen ja menetelmien tarkastelu	54
	Lähteet	56

Liitteet

- Liite 1 Haastattelulomake
- Liite 2 Tiedote ja suostumus
- Liite 3 Analysointikaavio
- Liite 4 Pelkistetyt ilmaukset

1 Johdanto

Opinnäytetyö on osa Karelia ammattikorkeakoulun Liiketaloudenkoulutusohjelman opintosuunnitelmaa, jossa opiskelijan osaamisen taso ja ammatillinen valmius todetaan. Opinnäytetyössä tietoa on hankittava kekseliäästi ja soveltaa ammatillisia taitoja tutkimuksen toteuttamiseksi. (Karelia ammattikorkeakoulu 2011.) Opinnäytetyön aiheena on Vakuuttaminen osana riskienhallintaa. Opinnäytetyössä perehdytään yrityksen omaisuuden ja toiminnan vakuuttamiseen osana riskienhallintaa. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää yrityksen riskienhallintaa vakuuttamisen näkökulmasta. Tutkimus on tärkeä, sillä yrityksen omaisuuteen ja toimintaan liittyvät riskit voivat keskeyttää tai jopa pahimmillaan lopettaa liiketoiminnan. (Tapiola-Ryhmä 2013.)

Riskienhallintaa tarvitaan jokaisessa yrityksessä, sillä toiminnan turvaaminen on yrityksen yksi elinehto. Omaisuuden turvaamisella taas varmistetaan yritystoiminnan jatkuvuus ja tuotannon jatkuminen. Riskienhallintaan tarvitaankin usein järkevyyttä, apua, työvälineitä ja toimia käytännössä. Monet yritykset ovatkin vakuuttaneet omaisuutensa ja toimintansa. (Suomen Yrittäjät 2013.)

Yrityksen riskienhallinnassa on myös muita keinoja kuin vakuuttaminen. Yrittäjä voi monilla erilaisilla keinoilla pienentää omaisuuteen ja toimintaan kohdistuvaa riskiä. Yritystoiminnassa onkin järkevä pohtia monen eri tahon kanssa eri riskienhallinnan vaihtoehtoisia toimia. (Juvonen, Korhonen, Ojala, Salonen & Vuori 2005, 32.)

1.1 Tausta ja tavoitteet

Opinnäytetyön tekijälle aihe valittiin sen mielenkiintoisuuden vuoksi. Perehdyttyäni Karelia ammattikorkeakoulun opinnäytetöihin huomasin, ettei vastaavaa laista ollut tehty. Toimeksiantajaksi opinnäytetyölle saatiin työharjoittelun kautta Pohjola Vakuutus Oy. Tämä oli luonteva valinta, koska olin jo aiemmin keskus-

tellut aiheesta heidän kanssaan ja keskusteluissa tuli esille, että heillä oli jo tarjolla valmiit kontaktit eli kohdejoukko aineiston keruuta varten. Alustavissa keskusteluissa huomasin myös, että tällaiselle opinnäytetyölle voisi olla tarvetta vakuutusyhtiöllä.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää yrityksen riskienhallintaa vakuuttamisen näkökulmasta. Tavoitteena on saada selville, kuinka yritykset ovat vakuuttaneet omaisuutensa ja toimintansa, sekä varautuneet yllättäviin riskeihin. Tutkimuskysymyksenä on, kuinka yritykset ovat ottaneet vakuuttamisen huomioon hoitaessaan omaisuuteen ja toimintaan liittyvää riskienhallintaa? Opinnäytetyön odotetaan tuovan uutta näkökulmaa antaen mahdollisuuden kehittää tuotteita ja palveluita.

1.2 Rakenne ja menetelmälliset valinnat

Opinnäytetyö koostuu teoreettisesta tietopohjasta, menetelmäosioista, jossa käsitellään aineiston analysointia sekä esitellään tulokset. Teoriaosiossa esitellään yleistä riskienhallintaa, riskienhallinnan osa-alueita sekä vakuuttamista. Sisällössä perehdytään tarkemmin tutkimuskysymyksen aihealueisiin.

Kohdejoukkona on viisi joensuulaista yritystä, joita haastatellaan teemahaastattelua käyttäen. Haastattelut ovat valittu yhdessä toimeksiantajan kanssa siten, että kaikki ovat eri aloilla toimivia yrityksiä ja ne ovat myös erikokoisia henkilöstömäärältään. Yrityksiä ovat kuljetus-, muut sairaanhoitopalvelut, alihankinta koneistus-, koneiden ja laitteiden tukkukauppa- ja pesulapalvelu aloilta.

Tutkimusmenetelmänä on kvalitatiivinen tutkimus. Kyseinen tutkimusmenetelmä valittiin siksi, koska tällä tavoin saatiin paras mahdollinen kokemuksellinen tieto opinnäytetyöhön käyttöön. Saatua aineistoa analysoitiin deduktiivisella sisällönanalyysillä ja saatujen tulosten pohjalta tehtiin yhteenveto yritysten riskienhallinnasta ja yritysten omaisuuden ja toiminnan vakuuttamisesta.

1.3 Toimeksiantajan esittely

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Pohjola Vakuutus Oy. Pohjola on finanssi-palvelukonserni Suomessa, jonka yksi perustehtävistä on edistää asiakkaidensa taloudellista hyvinvointia ja turvallisuutta. Pohjola on tarjonnut jo monen vuoden ajan monipuolista pankki- ja vahinkovakuutus- ja varainhoitopalveluja. Pohjola myös kasvaa vahvasti ja kannattavasti tuottaakseen kilpailukykyisen kokonaistuoton heidän osakkeenomistajille. (Pohjola Pankki Oyj. 2012.)

Liiketoiminta Pohjola-konsernilla jakautuu kolmeen liiketoimintasegmenttiin: Pankkitoiminnassa ne toimivat yritys pankkina suurille ja keskisuurille yrityksille. Pohjola-konserni tarjoaa myös kotimaisille asiakkaille monipuoliset rahoitus-, sijoitus ja maksuliikeratkaisut. Ulkomaisille asiakkaille he tarjoavat pankkipalveluita niin Suomen että lähialueiden liiketoiminta tarpeisiin. Pohjolan tavoitteena on markkinajohtajuus suurien asiakkaiden pankkina ja yhteistyössä osuuspankkien kanssa. (Pohjola Pankki Oyj. 2012.)

Vahinkovakuutustoiminnassa Pohjola tarjoaa monipuolisen vakuutusturvan niin henkilö- kuin yritysasiakkaille. He ovat myös Suomen johtava yritysten ja julkisyhteisöjen vakuuttaja. Pohjola on ollut jo pitkään osana OP-Pohjola ryhmää. Ryhmän muodostavat itsenäiset osuuspankit sekä OP-Pohjola osuuskunta; joka on osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö, ja heidän tytär- ja lähiyhtiöineen. (Pohjola Pankki Oyj. 2012.)

2 Riskienhallinta ja riskitietoisuus

2.1 Riski käsitteenä

Erilaiset riskit liittyvät yrityksen ja yksilön toimintaan. Ajan kuluessa myös riskit muuttuvat, eikä riskitietoisuus ole enää sama kuin ennen. Riskille ominaisinta on, että se tapahtuu sattumanvaraisesti ja satunnaisesti. (Pohjonen 2002, 216.) Sana riski tuo usein mieleen vaaran tai uhan. Riski sanana, sisältää myös aja-

tukset, että jotain haitallista saattaa tapahtua henkilöille tai jollekin omaisuudelle. Riskit ovat jokapäiväistä yksityishenkilöillä ja yrityksillä. Tietoisuus riskeistä saa ihmisen toimimaan valppaasti ja arvioimaan tilanteen parhain päin. Voimme aina valita useamman vaihtoehdon ja arvioida, mikä tuottaa pienimmän riskin esimerkiksi työmatkalla. Riskiin liittyy kolme tekijää. Nämä vaikuttavat siihen millaisena koemme riskit.

- epävarmuus
- odotukset
- laajuus ja vakavuus

(Juvonen ym. 2005, 7.)

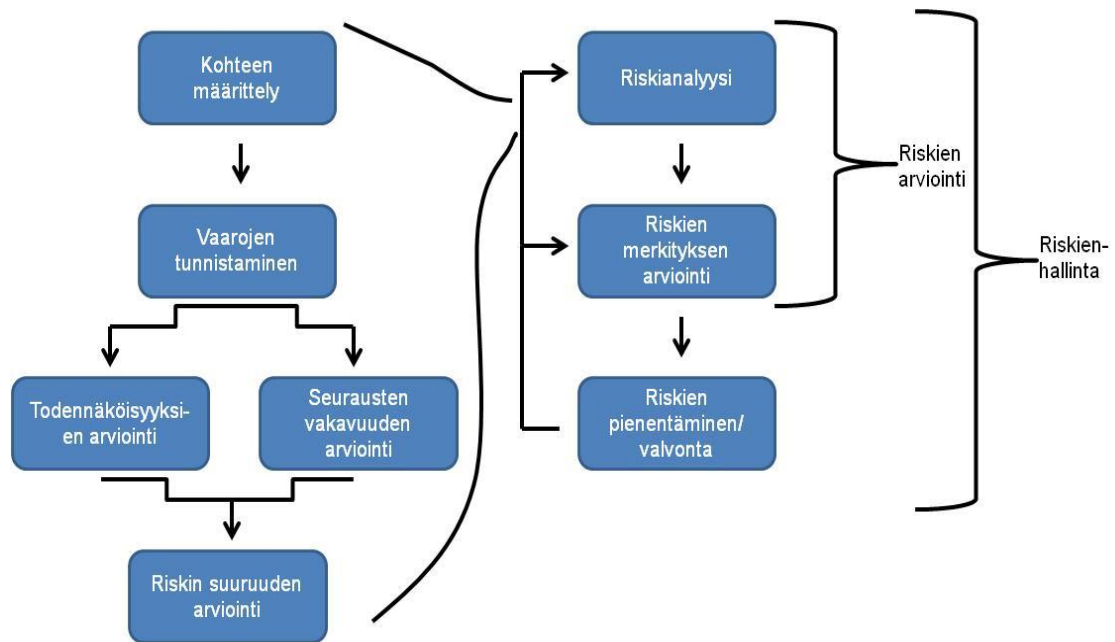
Epävarmuus on aina riskien lähtökohta. Mikäli tapahtuman lopputulos on ennalta tiedetty, ei kyseessä ole riski. Epävarmuuden aste voi kuitenkin vaihdella hyvinkin paljon tapahtumien välillä. Toisena tekijänä odotukset vaikuttavat siihen, millaisena riskit koetaan ja mahdollisesti kuinka ne toteutuvat. Viimeisenä on laajuus ja merkityksellisyys, jossa suuret panokset tuovat epävarmuutta ja sitä, että kuinka vakavana riski koetaan. (Juvonen ym. 2005, 7-8.)

2.2 Riskienhallinnan määritelmä

Riskienhallinnalle on monia eri määritelmiä. Kaikissa määritelmissä yhteisenä tekijänä on se, että yrityksessä riskienhallinta on toimintaa, joka tunnistaa ja torjua riskejä ja minimoi aiheutuvat menetykset. Riskienhallinta on myös työtä, jolla saadaan yrityksen toiminnalle jatkuvuutta ja turvataan henkilöstön hyvinvointia. (Suomen Yrittäjät 2013.)

Tarkoituksena on estää haitalliset ja epämieluiset tapahtumien esiintyminen ja riskienhallinnan tulisi myös estää näiden tapahtumien seurauksia. Nämä voivat kaikesta huolimatta suojata ja satuttaa riskikohteita, joita ovat omaisuus, ympäristö, talous- ja henkilöstöresurssit. (Kupi, Ilomäki, Talja, Sillanpää & Lönnqvist 2008, 13.) Riskienhallinta tarkoittaa siis kaikkia sellaisia toimia, joilla pyritään vähentämään riskejä ja niistä aiheutuvia vahinkoja. (PK-RH 2009.)

Riskienhallinta on prosessi, joka kulkee yrityksen mukana jokapäiväisessä työssä. Riskienhallinta koostuu toimenpiteistä joiden tarkoituksena on tukea päätöksentekoa, antaa parempi kuva riskeistä ja niiden vaikutuksista yritykseen ja sen ympäristöön. Riskienhallinnasta päättävien on tärkeää tietää riski tapahtumien vaikutus, jotta voitaisiin ryhtyä riskienhallintatoimenpiteisiin. (Pohjonen 2002, 217)

Kuvio 1. Riskienhallinta. (Malmén & Wessberg 2005, 2.)

2.3 Riskienhallinnan lähtökohdat

Nopea teollinen kasvu 1900-luvun Amerikassa ja sen jälkeisten vuosikymmenien aikana aiheutti hurjan kasvun vahinkojen määrässä. Eräillä tuotannon osa-alueilla vahingot ylittivät liikevaihdon huimasti, jonka seurauksena päätettiin ratkaista ongelmat ensisijaisesti vakuutuksilla. Ajateltiin, että vakuutusturvan lisääminen alentaisi kustannuksia ja vakuutusasiakkaiden lisääntyminen jakaisi riskit pienempiin osa-alueisiin. Riskienhallinta käynnistyi toimintatapana vuonna 1955, jolloin professori Wayne Snider totesi, että yrityksissä tulisi alistaa heidän omille riskejä käsitteleville asiantuntijoille. Tämän jälkeen vakuutukset otettiin isoilla omavastuilla ja uusi vakuuttamistapa toi tietoisia panostuksia ennaltaehkäiseviin toimiin. (Kekäle, Laitinen & Santanen 2002, 17-19.)

Suomessa riskienhallinta rantautui 1970-luvun alussa Amerikasta. Vakuutus- alalla vakuutuksen tarjoajat alkoivat vähitellen puhua asiakkaille vakuuttamisesta riskienhallintakeinona. Yritykset ja ihmiset pitivät tätä vakuutusyhtiöiden riskeihin liittyvänä ja asiakaspalveluun kuuluvana lisäpalveluna. Vakuutusyhtiöiden luonnollisena etuna oli selvä palveluverkko ja riskitietoisuuden lisääminen ja vakuuttaminen. Suomeen tullut malli on edelleen hallitseva, vaikka mitään konkreettista tulosta ei ole voitu esittää. (Kekäle ym. 2002, 20.)

2.4 Riskilajit

Riskienhallinnassa riskit jaetaan eri lajeihin. Riskien jakaminen lajeihin helpottaa niiden tutkimista ja analysointia. Näin saadaan selkeä kuva mitä mihinkin riskilajiin liittyy, jotta niitä voidaan hallita helpommin. Yleensä riskit lajitellaan niiden luonteen mukaan, mutta myös sen mukaan, mihin yrityksen toimintoihin ne vaikuttavat. Monet riskit voivat kuitenkin kuulua moneen riskilajiin, muun muassa tuoteriskit voivat olla myös liikeriskejä. (PK-RH 2009.) Toteutunut riski aiheuttaa yrityksille aina tappioita ja seuraukset ovat usein haitallisia. (Suominen 2000, 11.)

Näitä riskilajeja ovat:

- Liikeriskit
 - Liikeriskit (Kuvio 2) ovat tietoisia riskejä, joita yrityksen on otettava liikevoiton saamiseksi. Kyseiset riskit ovat yritystoiminnan menestymisen perustekijä eli on uskallettava ottaa riskejä. Esimerkiksi laiteinvestointien epäonnistuminen voi johtaa tuotannon hidastumiseen. (PK-RH 2009.)

Liikeriskin ottaminen ei aina ole tuottavaa vaikka se oli laskettu tarkoin. Liikeriskien ongelma on se, ettei niitä voi oikeastaan vakuuttaa, vaan yrityksen tulee itse ottaa vastuu vahingon seurauksista. Liikeriskien arviointiin on yrityksissä hyvä laatia yksilöllinen riskiprofiili. Profiilissa olisi hyvä ottaa huomioon kannattavuuden ja rahoituksen riskit, valmistus ja tuotantopoliittiset riskit ja kilpailuti-

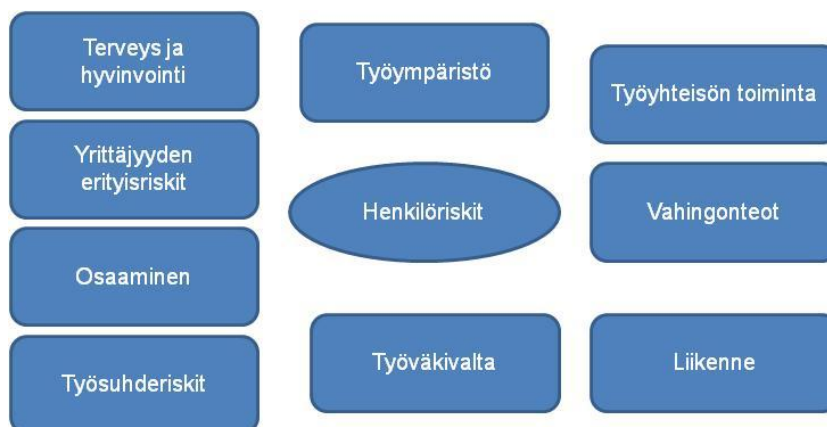
lanteen ja markkinointimahdollisuuksien muutokset. (Suominen 2000, 12.)

Kuvio 2. Liikeriskit. (PK-RH 2009.)

- Henkilöriskit
 - Yrityksen toiminta riippuu hyvin paljon terveestä henkilöstöstä ja heidän yhteistyötaidoista. Terve henkilöstö on yritykselle tuottavampi kuin sairasteleva henkilöstö. Henkilöstöriskejä (Kuvio 3) tulisi ennakoida. Liikenneuhkat voivat aiheuttaa tuotannon viivästyistä, ihmisiä tulisi kouluttaa, jotta heidän osaaminen parantuisi. Yrityksen tulisi myös järjestää hyvät työterveyspalvelut, jotta henkilöstö voisi tulla terveenä töihin. (PK-RH 2009.)

Henkilöriski voi olla liikeriski tai vahinkoriski. Isoin riski koostuu aina yrityksen avainhenkilöihin, sillä heidän korvaaminen on yritykselle erittäin kallista. Henkilöriskit korostuvat tyypillisesti tietotekniikka-alan yrityksissä, jossa henkilöstö on usein korvaamatonta. Henkilöriskejä ovat myös yrittäjyyden erityiset riskit, kuten velkaantuminen ja perheen väliset ristiriidat. (Suominen 2000, 14.)

Kuvio 3. Henkilöriskit. (PK-RH 2009.)

- Sopimus- ja vastuuriskit
 - Sopimukset kuuluvat olennaisesti yritystoimintaan. Sopimuksen tulisi siis selventää kumppaneiden välisiä tehtäviä (Kuvio 4), velvollisuuksia, oikeuksia ja parantaa yhteistyötä. Ongelmana tässä on kuitenkin se, etteivät yritykset panosta tarpeeksi sopimukseen tai tekevät itselleen epäedullisia sopimuksia. Sopimusehdoista tulisi sopia osapuolten kanssa tarkkaan, ettei jouduta myöhemmin turvautumaan lakimiespalveluihin. (PK-RH 2009.)

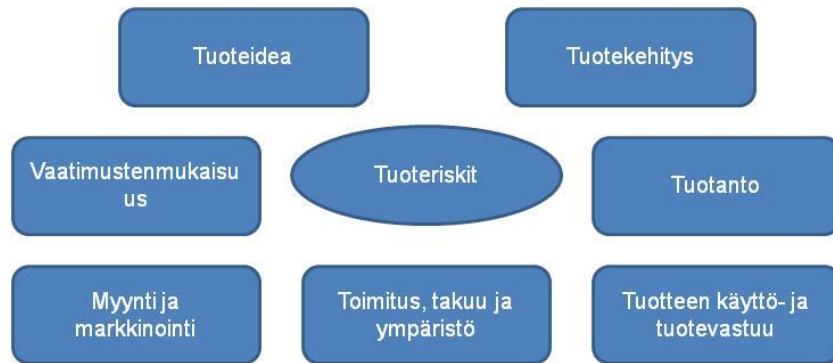
Yritykselle vastuuriski merkitsee toteutuessaan korvausvelvollisuutta ja tulojen menetystä. Vastuuriskeihin liittyy myös toiminnan vastuu ja ympäristövastuu. Korvausvastuun syntymisen voi aiheuttaa esimerkiksi tuotteen valmistuksessa tapahtunut laiminlyönti, joka voi pahimmassa tapauksessa aiheuttaa ongelmia tuotteen loppukäyttäjälle. Vahingon aiheuttajan vastuu aina ankara vastuu, mikäli korvausvastuu on aiheutunut laiminlyönneistä tai huolimattomuudesta. Tämän takia yrityksissä ollaan hyvin tarkkoja huolellisuudesta ja kehoitetaan tekemään työ aina mahdollisimman huolella. (Suominen 2000, 14-15.)

Kuvio 4. Sopimus ja vastuu riskit. (PK-RH 2009.)

- Tuoteriskit
 - Yrityksen toimeentulo riippuu sen palveluista ja tuotteista. Uuden tuotteen markkinoille tuontiin liittyy aina tietynlainen riskinotto (Kuvio 5). Tuotteeseen liittyviä päätöksentekoja tulisi harkita huolella, sillä ne saattavat käydä kalliiksi. Hyvä keino vähentää tätä riskiä on järjestelmällinen riskienhallinta. Tuoteidea tulisi olla alusta asti selkeästi. Epäselkeä tuoteidea voi johtaa tuotannon keskeytymiseen, joka vaikuttaa suoranaisesti yrityksen tulokseen. (PK-RH 2009.)

Tuoteriskien hallinta on keino, jolla yritys pärjää markkinoilla. Riskin hallinta edesauttaa turvallista tuotekehitystä ja markkinointia. Tämä mahdollistaa myös yrityksen menestyksen markkinoilla. Tuoteriskien hallinnan lähtökohta on kuitenkin turvallinen ja luotettava tuote. Tuotteiden turvallisuus vähentää yritysten riskejä. Tuoteriskien hallinnan keskeinen lähtökohta on tuotteen turvallisuuden varmistaminen. Sen sivutuotteena tuotteen luotettavuus ja käytettävyys paranevat. Aina kun tuotteella on hyvä maine, säilyy yrityksenkin maine hyvänä. (PK-RH 2009.)

Kuvio 5. Tuoteriskit. (PK-RH 2009.)

- Ympäristöriskit

- Ympäristönsuojelu (Kuvio 6) vaikuttaa isolta osalta yrityksen imagoon, millaisen mielikuvan asiakkaat saavat yrityksestä. Mikäli yrityksen ympäristö on täynnä roskaa, voidaan olettaa, ettei siellä hoideta muutakaan hyvin. Ennakoivan toiminta vaikuttaa myös olennaisesti yrityskuvaan ja henkilöstö mielialaan. (PK-RH 2009.)

Yritys on ympäristövahinkolain mukaan aina vastuussa toimintansa aiheuttamasta ilman, veden tai maaperän saastumisesta. Kyseisen lakiin kuuluu niin äkilliset kuin ajan kuluessa syntyvät vahingot. Yrityskauppoja tehdessä tulisi olla myös erittäin tarkkana ympäristövahingoista. Usein vastuu ympäristövahingoista saattaa siirtyä ostajalle, kuitenkin vain silloin, jos ostaja on ollut tietoinen vahingosta tai siihen liittyvästä mahdollisesta uhasta. (Suominen 2000, 15.)

Kuvio 6. Ympäristöriskit. (PK-RH 2009.)

- Tietoriskit
 - Kaikissa yrityksissä on toiminnalle tärkeitä tietoja kuten asiakastiedot tai markkinasuunnitelmat, joita käsitellään tietoriskeinä (Kuvio 7). Tieto on yleensä monessa eri muodossa, joita voi olla vaikea hallita pitää vain yrityksen sisäisenä asiana. Tieto onkin yleensä yrityksen suurin pääoma. Yrityksen tietojärjestelmiin murtautuminen voi tehdä yritykselle suurta tuhoa. Yrityksen asiakasrekisteri voi tulla julki ja tärkeät yhteystiedot voivat vuotaa ei toivotujen henkilöiden käsiin. Tämä voi aiheuttaa yritykselle sen imagon huonontumista ja asiakasvirran kaikkoamista. (PK-RH 2009.)

Internetin ja tietoverkkojen kasvaessa myös tietoriskit lisääntyvät. Tietoriskit myös muuntautuvat yhteiskunnan muuttuessa, jolloin myös yrityksen tulee muuttaa toimintatapojansa turvaamaan näitä riskejä. Näiden riskien käsittelyyn liittyy myös erilaisia sopimuksia ja normeja, joita tulee noudattaa. Nämä tekevät yritysten tietoturvallisuudesta aina entistä haavoittuvaisemman. Tietoriskit voidaan myös jakaa tahallisiin atk-rikoksiin, tahattomiin virheisiin ja atklaitteisiin liittyviin ongelmiin. Suurin osa riskeistä aiheutuu kuitenkin inhimillisistä virheistä ja teknisistä vioista. (Suominen 2000, 17.)

Kuvio 7. Tietoriskit. (PK-RH 2009.)

- Projektiriskit
 - Projektit ovat aina riskialttiita, sillä se on kertaluontoinen tehtävä, millä on tietty aikataulu, henkilöstö, tavoite, johto ja budjetti. Kerta-

luonteisuuden takia projektit ovat aina riskialttiita, sillä yleensä uudessa projektissa on kaikki uutta, kuten henkilöstö. Projektit voidaan myös jakaa kahteen perustyyppiin: toimitusprojektiin ja kehitysprojektiin. Projektit ovat yritykselle usein hyvin tärkeitä. Yleensä niissä luodaan jotain uutta tai parannuksia johonkin tiettyyn asiaan. (PK-RH 2009.)

- Keskeytysriskit

- Yrityksen toiminnan kannalta merkittävä riski on yritystoiminnan keskeytyminen. Eri yritykset voivat olla myös riippuvaisia toisistaan, jolloin keskeytysriskin mahdollisuus kasvaa. Riskin toteutuminen tuo usein hankalia seurauksia yritykselle. Nykyaikana yritykset ovat hyvin riippuvaisia toiminnastaan. Yritystoiminnalle erityäin riskialttiita tilanteita ovat pitkät alihankintaketjut, joissa kumppaneilta halutaan luotettavuutta ja toimintavarmuutta. Muissa yrityksissä valmistetut vialliset tuotteet voivat aiheuttaa yritykselle suuria ongelmia, kuten oman tuotannon keskeytymisen. (Suominen 2000, 15-16.)

Yrityksen keskeisimpiä haasteita on toiminnan häiriöttömyys ja varmuuden turvaaminen. Liike-elämä edellyttääkin järjestelmällisyyttä ja tahdistusta. Esimerkiksi, jos raaka-aineen toimitus viivästyy, voi tämän takia koko tuotantolinjasto keskeytyä. Tällöin yritykselle aiheutuu pahimmassa tapauksessa mittavat vahingot. (PK-RH 2009.)

- Rikosriskit

- Rikosriskit (Kuvio 8) kohdistuvat joko yritykseen, henkilöstöön tai yrityksen tietojärjestelmiin. (Suominen 2000, 18) Rikoksien vaikutukset vaikuttavat yrityksen tulokseen ja tuottavuuteen. Se johtaa aina negatiivisiin seurauksiin. Usein rikokset on asianomistajarikoksia ja tällöin rikoksen kohteella on näyttövelvoite. Esimerkiksi henkilöstön on helppo käyttää asiakastietoa omaan hyödyn tavoitteluun. (PK-RH 2009.)

Rikoriskeistä voidaan myös puhua turvallisuusriskeinä. Tarkasteltaessa turvallisuusriskejä, nousee usein esille yrityksen ulkoiset, että sisäiset uhkatekijät sekä rikolliset toiminnot. Yritystoiminnassa erittäin haavoittuvaisia osia ovat muun muassa kuljetukset ja yrityksen maksuliikenne. (Suominen 2000, 18.)

Kuvio 8. Rikoriskit. (PK-RH 2009.)

- Paloriskit
 - Pienikin palo voi johtaa suureen onnettomuuteen. Siisteys ja järjestys helpottavat hallitsemaan tätä riskiä (Kuvio 9). Myös oikeanlainen sammutuskalusto helpottaa hallitsemaan pientäkin paloa. Tulitöissä tulee henkilöstöllä olla tulityökortti ennen kuin he voivat alkaa tekemään tulitöitä. Yrityksen siisteydestä on myös pidettävä huolta. Usein roskat ja lika voivat johtaa tulipaloon, joka voi aiheuttaa mittavia vahinkoja yritykselle. (PK-RH 2009.)

Tärkeimpiä asioita paloriskien ehkäisemiseen on kuitenkin riskien tiedostaminen sekä oikeanlaisten asenteiden ja paloturvallisuus toimintatapojen tiedostaminen. Nämä keinot ovat avainasemassa, kun varmistetaan yrityksen paloturvallisuutta. Yrityksissä voidaan vaikuttaa paloturvallisuuteen kiinnittämällä huomiota yrityksen toimintakulttuuriin, turvallisiin työtapoihin, palavien aineiden säilytykseen ja tuhopolttojen torjuntaan. (Fennia-ryhmä 2012)

Kuvio 9. Paloriskit ja niiden hallinta. (PK-RH 2009.)

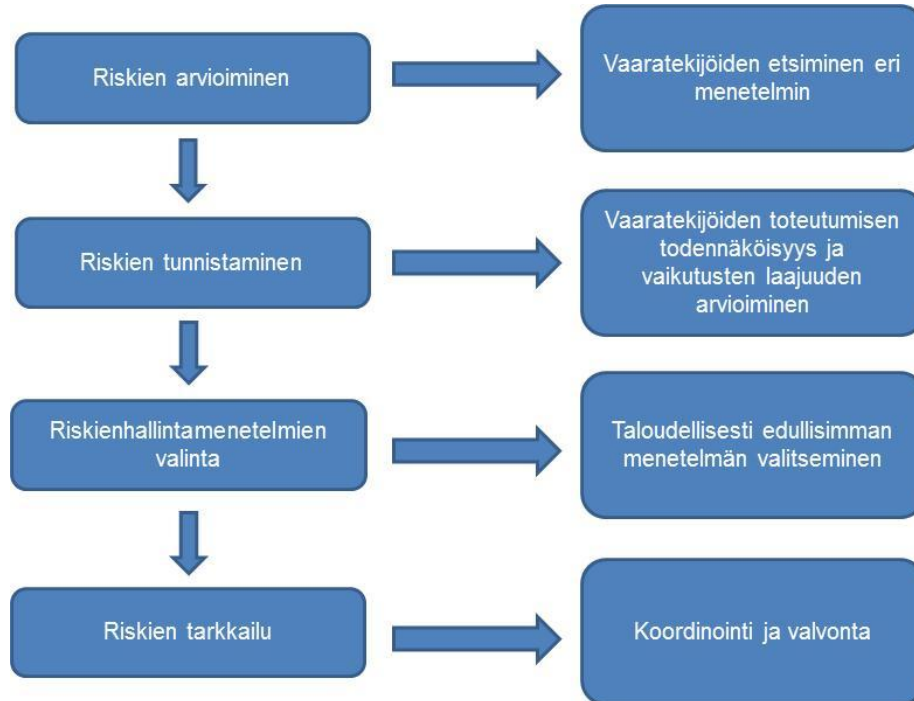
3 Riskienhallintaprosessi

Riskienhallinta ei ole irrallinen toiminto yrityksen riskienhallinnassa. Riskienhallinnan tehtävä on tukea yrityksen perustehtävien onnistumista ja edesauttaa yritystä saavuttamaan tavoitteensa. Yrityksen tulisi määrittää riskienhallinta osaksi jokapäiväistä toimintaa ja johtamista. Tällöin riskienhallinnasta voidaan muodostaa prosessi. Riskienhallintatoimintojen suunnittelu ja niiden johtaminen antaa hyvät eväät monien riskien tarkasteluun eri kantilta. Riskien tunnistaminen ja hallinta edesauttavat myös riskien tarkastelua. Riskienhallintaa voidaan katsoa monesta kulmasta. Yleensä on tapana lähteä liikkeelle lakisääteisistä sekä kiireellisistä ja kriittisistä riskeistä. Tällaisia ovat muun muassa erilaiset vahingot ja työturvallisuus. (Kupi, Keränen & Lanne, 2009, 12-15.)

Riskienhallintaan liittyy olennaisesti hyvään johtamiseen. Riskienhallinnantyyön on oltava jatkuvaa ja osana yrityskulttuuria, jotta se olisi mahdollisimman tehokasta. Se tulisi myös sisällyttää yrityksen filosofiaan ja toimintaan, eikä harjoittaa erillisenä toimenä. (Pohjonen 2002, 216-217.) Riskienhallintatyö on aloitettava tavoitteiden määrittelyllä. Tässä tulee ottaa huomioon riskienhallinnan motiivit, eli miksi halutaan päästä tavoiteltavalle tasolle. Tämän jälkeen, kun tavoite on selkeä, tulisi määritellä keinot ja resurssit. Viimeistään aikataulun määrittämisen jälkeen tulisi ilmoittaa asia työhön osallistuville henkilöille. Osallistuvien

henkilöiden tulisi olla mukana jo suunnitteluvaiheessa, jotta lopputuloksen saavuttaminen onnistuisi. (Juvonen ym. 2005, 23.)

Riskienhallintaan liittyy neljä osa-aluetta:

Kuvio 10. Riskienhallinnan vaiheet. (Juvonen, Korhonen, Ojala, Salonen & Vuori 2005, 24.)

Yrityksen tulee aluksi tunnistaa uhkaavat riskit. Tämä vaihe (Kuvio 10) on kaikkein merkittävin, ja sen avuksi on kehitetty eri menetelmiä. Monenlaiset kysymyssarjat kartoittavat keskeisiä riskejä ja olemassa on myös monia analyysejä, joilla voidaan tunnistaa riskejä. Tämän jälkeen arvioidaan tunnistetut riskit, niiden todennäköisyys ja suuruus. Kolmantena varaudutaan riskeihin eli suoritetaan riskienhallinta teknisesti, esimerkiksi vakuuttamisella. Neljäs vaihe on riskien tarkkailu. Tällä tarkoitetaan toimintatapaa, jossa kartoitetaan riskit säännöllisesti. (Juvonen ym. 2005, 23-25.) Riskienhallinta sisältää siis arviointia, suunnittelua ja tekoja, joihin osallistuu koko henkilöstö omalla toiminnallaan. Hyvän riskienhallinnan tulisi olla myös ennakoivaa, suunnitelmallista, tietoista ja järjestelmällistä. (PK-RH 2009.)

Riskienhallintaprosessia voi aina kehittää. Yksi kehittämisen malli on Enterprise Risk Management - Intergrated Framework. Kyseisellä menetelmällä voidaan kehittää yrityksen sisäistä riskien valvontaa ja tehdä riskienhallinta prosessista

yhä laajempi toiminto yrityksessä. ERM -malli haluaa, että riskienhallinta prosessi olisi koko yrityksen kattava toiminto, joka tapahtuu kaikilla yrityksen tasoilla. (Kupi ym. 2009, 20.)

3.1 Riskianalyysit

Riskienhallintaprosessin lähtökohtana on riskianalyysi, joka johtaa oikeanlaiseen riskienhallintaan. Hyvä riskianalyysi koostuu eri osa-alueiden sopivuudesta yhteen. Tavoitteiden määrittely on riskianalyysin aloitusvaihe. Siinä määritellään analyysin tavoite ja saatavien tulosten käyttötarkoitus. Tavoitteiden määrittämisen jälkeen rajataan analyysin kohde. Rajauksella tarkoitetaan tiettyjen osien läpi käyntiä, esimerkiksi voidaan tarkastella pelkästään tilanteita, joissa riskin aiheuttamat vaikutukset kohdistuvat pelkästään henkilöstöön. Hyvään riskianalyysiin on myös valittava oikeat menetelmät. Menetelmät tulisi valita kohteen, tavoitteen, asiantuntemuksen ja tiedon mukaan. (Heikkilä, Murtonen, Nissilä, Virolainen & Hämäläinen 2007, 8-9.)

Hyvään analyysiin vaikuttaa myös lähtötietojen laatu. Lähtötietona käytetään usein kohdetta ja sen toimintaa kuvaavia tiedostoja, piirustuksia ja ohjeita. Riskianalyysillä tulee olla myös pätevä johtaja. Johtajan merkitys hyvään analyysiin on suuri, tällöin analyysin tulokset ovat tarkkoja ja luotettavia. Resurssit ovat myös olennainen osa riskianalyysiä. Resursseja tulee varata etukäteen, esimerkiksi työntekijän työpanos, sillä riskienhallinta työ tehdään usein oman työn ohessa. (Heikkilä ym. 2007, 9.)

Riskianalyysissä on tärkeää tietojen dokumentointi. Usein analyysissä tiedot kirjataan analyysilomakkeille. Dokumentoinnin on myös oltava selkeää, jotta sitä voidaan hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla. Tulosten ja analyysin toteutuksen on oltava tavoitteiden mukaiset. Hyvä riskianalyysi vaatii, että se on toteutettu sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Tulosten viestintä on tärkeä osa hyvässä riskianalyysissä. Analyysin tarkoituksena on tuottaa tietoa riskeistä joita on tarkasteltu. Näitä tuloksia käytetään myös silloin, kun aletaan valita ris-

kienhallinta menetelmiä ja riskien optimoinnin päätöksiin. (Heikkilä ym. 2007, 10.)

Riskianalyysien tekeminen on osa johtamista. Se ei ole kuitenkaan päätehtävä riskienhallinnassa. Yrityksen ongelmia on hyvä lähestyä ryhmän kautta, jossa olisi hyvä olla muutama riskianalyysiasiantuntija. Yrityksellä on hyvä olla joku henkilö, joka on perehtynyt riskianalyysiin, sillä näin on helpompaa lähteä tutkimaan ja analysoimaan riskejä. (Rissanen 2006, 41-42.)

Riskianalyysien menetelmät voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään. Näitä ovat: vaarojen tunnistamismenetelmät, onnettomuuksien mallintamismenetelmät ja seurausanalyysit. Vaarojen tunnistamismenetelmät ovat käytössä, kun tutkitaan kohteiden yksityiskohtia. Vaarojen tunnistusmenetelmät ovat:

- Poikkeamatarkastelu
- Potentiaalisten ongelmien analyysi
- Reaktiomatriisi
- Riskien arviointi työpaikalla -työkirja
- Satunnaispääösriskianalyysi
- Toimintovirheanalyysi
- Työn turvallisuusanalyysi
- Työtapojen analyysi
- Vaarallisten skenaarioiden analyysi
- Vika- ja vaikutusanalyysi

(VTT Tuotteet ja tuotanto 2012.)

Onnettomuuksien mallintamismenetelmät kertovat hyvinkin yksityiskohtaisesti, kuinka tapahtumat ovat edenneet ja antavat hyvän pohjan todennäköisyyksien arviointiin. Näitä ovat:

- Syy-seurauskaavio
- Tapahtumapuuanalyysi
- Vikapuuanalyysi

(VTT Tuotteet ja tuotanto 2012.)

Seurausanalyysillä taas voidaan arvioida mahdollisten onnettomuuksien välitömiä seurauksia. Tällä voidaan myös arvioida sisäisiä ja ulkoisia seurauksia. Seurausanalyysi tukee prosessia ja sen suunnittelua ja näin ollen lisää turvallisuutta. Seurausanalyysiä tulisi käyttää apuvälineenä, kun laaditaan turvallisuusselvitystä, missä on tarkoitus arvioida onnettomuuksien mahdollisuuksia ja seurauksia. (VTT Tuotteet ja tuotanto 2012.)

3.2 Riskien tunnistus

Riskienhallinnan lähtökohtana on riskien tunnistaminen. Mikäli riskejä ei ole tunnistettu, ei niitä voi myöskään hallita. Riskien tunnistamiseen ja toimenpiteiden käyntiin saamiseen ja suunnitteluun on hyvä tehdä riskikartta, jossa on tarkoituksena valottaa yrityksen riskejä ja tunnistaa ongelmakohdat. Kartta myös edesauttaa riskienhallinnan suunnittelussa. Parhaaseen tulokseen päästään keskittymällä yrityksen omiin riskeihin ja niiden hallintaan. (PK-RH 2009.) Riskien tunnistus onkin yritykselle erittäin tärkeää, sillä esimerkiksi kaikkia kuljetukseen liittyviä riskejä ei voida vakuuttaa. Jo tässä vaiheessa on hyvä ottaa mukaan asiantuntija. Tässä tapauksessa vakuutusyhtiöt ovat avainasemassa. (Vakuutusosakeyhtiö Pohjola 2002, 122.)

Kuvio 11. Riskien pääryhmät. (Kekäle, Laitinen & Santanen 2002, 53.)

Yhteisötaloudessa riskit on jaettu kahteen eri pääryhmään: Tuotannosta johtuviin riskeihin ja tuotannon ulkopuolelta aiheutuviin riskeihin (Kuvio 11). Näin on helppo tarkastella, mihin osa-alueeseen riski liittyy ja aloittaa kyseisen osa-alueen kehittämistyö. Esimerkiksi tuotannosta johtuvien riskien omaisuus osa-alueesta puutteellinen kunnossapito voi aiheuttaa tuotannon keskeytymisen ja laitteiston rikkoontumisen. Tämä aiheuttaisi yritykselle mittavat vahingot, jonka takia tuotantolinja tulisi olla vakuutettu sen arvosta. (Kekäle ym. 2002, 52-53.)

Aluksi on hyvä koota ryhmä, joka alkaa tarkastella yrityksen riskejä. Ryhmässä on hyvä olla jäseniä yrityksen eri osa-alueilta, näin saadaan paras mahdollinen tieto riskeistä. Ryhmä tulisi kuitenkin suhteuttaa yrityksen kokoon. Alkuun tulisi sopia riskien tarkastelun laajuudesta palaverin kestosta. Yleinen palaveriaika on noin 2-3 tuntia. Riskien kuvaukset tulisi laatia siten, että niitä voidaan tarkastella osa-alueittain. Joskus voi olla myös tarpeen perustaa oma ryhmä tarkastelemaan yhtä osa-aluetta. (PK-RH 2009.)

Riskejä voidaan myös seurata rauhallisemmassa tahdissakin, mikäli tahti on liian nopea. Tämän menetelmän lisäksi on olemassa Action Point (AP). AP tarkoittaa, että kokouksen lopussa käydään läpi keskeneräisiä asioita ja näihin määrätään tietty henkilö tai ryhmä viimeistelemään asiat. Samaan aikaan voidaan myös jakaa tehtävät, joilla ehkäistään riskejä. Tehtäviä kuitenkin tarkennetaan jokaisessa palaverissa, kunnes tehtävät on saatu loppuun. (Teknillinen korkeakoulu 2002, 5-6.)

Riskien tunnistamista helpotetaan tunnistamalla omaisuusriskit eri kohteittain. Toisin sanoen kaikkia rakennuksia ja sen irtaimistoa olisi käsiteltävä yhtenä riskikohteena. Vaikkakin rakennukset voivat poiketa toisistaan ja samalla niiden riskitaso poikkeaa toisistaan, tulisivat pienrakennukset käsitellä yhtenä ryhmänä ja isommat kohteet erillisenä ryhmänä. Vahingon sattuessa sellaisiin pienrakennuksiin, joita ei hankittaisi takaisin, voidaan jättää työn ulkopuolelle, kuten myös sellaiset omaisuudet, jotka eivät horjuta yrityksen taloutta realisoituessaan. (Kekäle ym. 2002, 59-60.) Realisoinnilla tarkoitetaan omaisuuden muuttamista rahaksi (Korpela 2012).

3.3 Riskien arviointi

Riskien arviointi on prosessin toinen vaihe. Tässä vaiheessa arvioidaan tunnistettujen riskien merkitystä niiden mahdolliseen toteutumiseen. Tämän yhteydessä on määriteltävä myös riskien keskinäinen suuruusjärjestys todennäköisenä uhkana liiketoimintaan. Riskien merkitsevyyteen vaikuttaa henkilövahingot, omaisuusvahingot, ympäristövahingot ja tulevan vahinkotapahtuman nopeus/äkillisyys. (Allinniemi 1994, 29.)

Riskejä arvioidessa on hyvä miettiä:

- Millaista tietoa on saatavilla?
- Millainen tieto on laadultaan?
- Kuinka paljon tieto on?
- Mikä on riskin toteutumisen todennäköisyys?
- Mitä seuraa ja mikä merkitys seurauksilla on, jos riskille ei tehdä mitään?
- Tulisiko riskeille tehdä jotain?

Riskien todennäköisyyttä ja laajuutta kuvataan riskiluvulla. Riskiluvun tarkoituksena on asettaa riskit järjestykseen niiden merkitsevyyden mukaan. Näin voidaan kohdistaa riskien analysointi oleellisempiin kohtiin. (Allinniemi 1994, 29.)

Riskejä arvioidessa on myös tärkeää ottaa huomioon millainen itse vahinkotapahtuma on. Tämän jälkeen olisi arvioinnissa hyvä erottaa vahinkotapahtuma, vahinkoon johtavat syyt ja vahingon seuraukset toisistaan. Näin voidaan saada suurin mahdollinen hyöty riskien arvioinnista. (Vakuutusosakeyhtiö Pohjola 2002, 5.)

Riskien mittaaminen on osa riskien arviointia. Riskien mittaaminen ja raportointi tulisi siis muodostaa early warning system eli ennaltaehkäisevän toiminnan pohjalle. Järjestelmän systemaattisuudessa on tärkeää, että yrityksen johto on tietoinen tuotetusta tiedosta, sillä johdon päätökset koskien riskejä tapahtuu usein tuotetun tiedon pohjalta. Riskien mittaamisessa on myös tärkeää vakioaikainen raportointi, jotta yritysjohto saa aina reaaliaikaiset tiedot yrityksen riskeistä. Tällaisissa raportointi tilanteissa tulisi hyödyntää yrityksessä jo käytössä olevaa

järjestelmää, josta kaikki voivat käydä hakemassa tiedot käyttöönsä. (Kupi ym. 2009, 13.)

3.4 Riskienhallintamenetelmät

Riskienhallintamenetelmät on jaettu kahteen eri osa-alueeseen, riskien kontrollointiin ja riskien rahoittamiseen. Molemmat osa-alueet sisältävät eri menetelmiä kontrolloida ja rahoittaa riskejä. (Juvonen ym. 2005, 32.)

3.4.1 Riskien kontrollointi

Ensimmäinen menetelmä on riskien kontrollointi. Riskien pienentäminen on vahinkotapahtuminen todennäköisyyksien tai niiden seurausten pienentämistä. Tässä kohtaa todennäköisyydellä tarkoitetaan jonkin vahinkotapahtuman tapahtumisen todennäköisyyttä. Riskejä voi pienentää esimerkiksi kouluttamalla henkilöstöä, tekemällä työsuojelutoimenpiteet ja varasuunnitelmat. Tämä menetelmä on kyseessä silloin, kun jotain riskiä ei voida välttää tai siirtää. Riskejä voi aina pienentää, mutta jossain vaiheessa eteen tulee kustannukset. Riskejä pienentäessä on aina huomioitava saavutettava taloudellinen hyöty. (Juvonen ym. 2005, 32.)

Yksi merkittävimmistä keinoista on vahingontorjunta. Se tarkoittaa toimenpidettä, jolla pyritään estämään mahdolliset vahingot tai pienentämään riskien toteutumisesta aiheutuneet vahingot. Tietyt toimenpiteet voivat olla jopa edellytyksenä saada vakuutus ja viranomaiset myös edellyttävät toimenpiteitä vahinkojen pienentämiseen. Joskus tällä tavoin voi saada helpotusta viranomaisten vaatimukseen. (Juvonen ym. 2005, 32.)

Torjuntakeinoina ovat myös ehkäisevä vahingontorjunta ja rajoittava vahingontorjunta. Ehkäisevällä vahingontorjunnalla pyritään pienentämään vahinkotaajuutta. Tästä tyypillinen esimerkki on rakennusten kunnossapito ja turvalvonta. Rajoittavalla vahingontorjunnalla tarkoitetaan taas toimenpiteitä, joilla vahinkotapahtuman aikaan pyritään pienentämään sattuvan vahingon laajuutta. Hy-

vänä esimerkkinä on palosammutin, jolla voidaan estää palon laajentuminen eri osiin rakennuksessa. Jälkivahinkojen torjunnalla on iso osa vahinkotorjuntaa. Tällä pyritään pienentämään ja estämään syntyvän vahingon jälkivahingot, kuten homehtumisen estäminen. (Juvonen ym. 2005, 32-34.)

Tietyt riskit voidaan poistaminen voi olla mahdollista, jos riskin aiheutumiseen johtanut syy poistetaan kokonaan, esimerkiksi jokin tuotantomateriaali poistetaan. (Suominen 2000, 79.) Usein kuitenkin riskien poistaminen johtaa yrityksen toiminnan loppumiseen. Yrityksissä mietitään usein kustannuksia riskien poistamiseen suhteutettuna saatavaan hyötyyn. Vaikkakin riskejä ei voida poistaa kokonaan, voidaan niitä pienentää. Keinoja pienentämiseen on toiminnan ja tuotannon laadun parantaminen ja niiden valvonta sekä tekniset ratkaisut, henkilökunnan koulutus. Keinoja ovat myös henkilöstön motivointi ja hyvät sopimukset. (Pohjonen 2002, 226.)

Riskien välttäminen on keino, jolloin yritys jättäytyy pois toimista, jotka kohdistuvat riskialttiiseen toimintaan, henkilöön tai omaisuuteen. Tämä on ensisijainen keino hallita riskejä tilanteissa, joissa riski on merkittävä ja vakava. Tämä kuitenkin aiheuttaa yritykselle usein tulojen pienentymistä ja kasvavia menoja. Yritys voi myös poistaa riskejä. Tämä onnistuu kokonaan erityisissä poikkeustapauksissa, esimerkiksi varaston työntekijät on korvattu kauko-ohjattavilla vihivaunuilla, jolloin vältytään henkilövahingoilta. (Juvonen ym. 2005, 34-35.) Vihivaunu on automaattiohjauksinen trukki tai kuljetusvaunu, näitä käytetään usein tehtaissa ja isoissa varastoissa (SuomiSanakirja.fi 2012).

Välttääkseen riskin yrityksen tulee pyrkiä olemaan huolellisempi ja varovaisempi. Varovaisuus ilmenee erityisesti liikeriskejä välttäässä. Riskin välttäminen voi merkitä yritykselle myös lisäkustannuksia. On kuitenkin voitava soveltaa ja mietittävä edullisempia vaihtoehtoja. Esimerkiksi vastuuriskejä voidaan välttää muun muassa poistamalla riskialtis toiminta. (Suominen 2000, 80-81)

Riskiä on myös hyvä osata jakaa. Tällä on tarkoitus lisätä yksittäisten riskikohteiden määrää. Tällöin todennäköisyys, että riskin toteutumisen riski on pienempi. Esimerkkinä voidaan käyttää rakennuksen osastointia, eli rakennus jae-

taan osiin, jolloin palo ei pääse leviämään helposti rakennuksen muihin osiin. Jakaminen aiheuttaa yleensä yritykselle lisäkuluja, mutta se ehkäisee tehokkaasti esimerkiksi keskeytysvahinkoja. (Juvonen ym. 2005, 34-35.)

3.4.2 Riskien tarkkailun seuranta

Riskienhallintaan liittyvät asiat eivät aina tule kerralla kuntoon, sillä toimintaympäristö voi muuttua ja henkilöstö vaihtua. (Pohjonen 2002, 229.) Riskienhallinnan tulee olla jatkuvaa ja tietoista toimintaa. Suurissa yrityksissä tarkkailu on arkipäiväistä toimintaa ja tehtävään on nimitetty vastuuhenkilöt. Riskien seurannalla yritys voi varmistua, että se hallitsee riskinsä. Toteutunut tarkkailu antaa tärkeää tietoa, kuinka riskit on pystytty määrittämään ja, kuinka niiden suuruus on pystytty arvioimaan. Seurannan tarkoituksena on myös arvioida tunnistettujen riskien mahdollista toteutumista ja niiden vakavuutta. Nämä voivat muuttua ajan mittaan kuin myös yrityksen riskinkantokyky. Tämän vuoksi tulisi miettiä uudelleen varautumista riskeihin. (Juvonen ym. 2005, 30-31.)

Yrityksen on hyvä analysoida ja kartoittaa riskejä vähintäänkin kerran vuodessa. Analysoidessa on hyvä käyttää apuna ammattilaisia, sillä he voivat määrittää riskit hyvin tarkasti ja he ovat riippumattomia yrityksestä. Yrityksen on myös hyvä perustaa työryhmä tarkkailemaan riskejä. Yleensä työtehtäviin liittyvät epäkohdat tunnistetaan mutta näitä ei raportoida tarpeeksi nopeasti. Tämän takia onkin hyvä, että erillinen työryhmä tutkii ja analysoi näitä riskejä, ja näin saadaan ennaltaehkäistyä tulevat riskit. (Juvonen ym. 2005, 31.)

Hyvä tarkkailun väline on myös riskilista (Taulukko 1). Se on riittävän yksinkertainen hyödynnettäväksi viikkopalaverissa, joissa käsitellään riskienhallintaa. Riskilistan etu on myös se, että sen avulla on helppo kommunikoida riskien kautta ja siihen on helppo dokumentoida tietoa. (Teknillinen korkeakoulu 2002, 4-5.)

Taulukko 1. Esimerkki Riskilistasta. (Teknillinen korkeakoulu 2002, 8 Liite A.)

Havaittu	Muutettu	Riski	Kuvaus	Vakavuus (1 - 5)	Todennä- köisyys	Painoarvo (0 - 5)	Ehkäisevät toimenpiteet	Vastuu henkilöt
28.9.2012	28.9.2012	Paloriski	Varistorakennuksen syttyminen	4	2	4	Riittävä määrä sammutusvälineitä ja oikeanlaiset hälyttimet	Varastopäällikkö
29.9.2012	29.9.2012	Tietoriski	Tietokoneelle hakeroituminen	3	1	4	Oikeanlaiset tietoturva ohjelmat ja säännöstö työpaikan koneiden käyttöön	Osastojen päälliköt

Riskilistan luku on selkeää. Siitä nähdään, milloin riski on havaittu ja milloin sitä on lähdetty muuttamaan. On tärkeää laittaa riskilistaan, mitä riskiä käsitellään ja kuvaus käsiteltävästä riskistä. Ratkaisuna ovat ehkäisevät toimenpiteet ja listaan tulisi myös merkitä, että kuka on vastuussa kyseisen riskin hallinnasta. Listaan tehtävät muutokset ja lisäykset on myös perusteltava, ettei riskienhallintaan käytettävä aika mene hukkaan turhiin tehtäviin. (Teknillinen korkeakoulu 2002, 5-6.)

3.4.3 Riskien rahoittaminen

Riskin siirtäminen on keino rahoittaa riskejä. Riskejä voidaan siis siirtää toiselle osapuolelle sopimuksella. Siirtäminen tulee kysymykseen silloin, kun riskin tapahtuminen aiheuttaisi yritykselle hallitsemattomat vahingot. Siirto onnistuu kahdella tapaa. Ensimmäinen tapa on, että siirretään riskialtista omaisuutta tai toimintoja sopimuksella toiselle yritykselle, vaikkapa alihankkijalle. Toinen keino on se, että yritys voi vuokrata toimitilat ja koneet sen tuotantoa varten, jolloin vahinkoriskit ovat vuokranantajalla. (Juvonen ym. 2005, 35.)

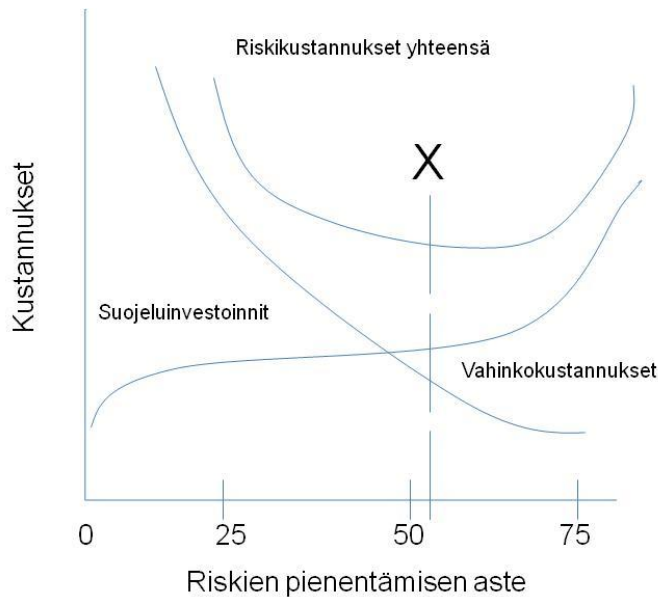
Riskienhallintaan käytettävät varat ovat usein yrityksillä hyvin vähäiset ja päätökset harkitaan tarkoin ennen toteuttamista. Yrityksen tulee pohtia, millaiset riskit kannattaa suojata. Onkin normaalia, että yritys käyttää varojaan vakuutuksiin. Vahinkojen torjumisella on hyvätkin puolensa, sillä vahingoista aiheutuvat kulut pienenevät. (Suominen 2000, 88.)

Riskejä voidaan siis siirtää myös vakuuttamalla. Tämä muoto on käytössä erityisesti pienyrityksissä. Vakuutuksen tehtävä on suojella yritystä suurilta vahin-

goilta ja katastrofeilta ja toiminnan jatkuvuutta riskeeraavilta riskeiltä. Kun yritys vakuuttaa jonkin riskinsä, se siirtyy vakuutusyhtiön harteille, joko sellaisenaan tai vain osittain. Tällä tavoin yritys poistaa osittain tai kokonaan taloudellisen menetyksen vaaran. Osittainen taloudellinen riski on siirretty vakuutusyhtiölle, kun vakuutuksessa on korkea omavastuu. Vakuutuksen omavastuu ja vahingon tuomat niin sanotut piilomenetykset jäävät kuitenkin aina yrityksen omalle vastuulle. Vakuuttamien eroaa muista riskin siirtämisen keinoista siten, että siinä korvausvelvollisuus siirtyy vakuutusyhtiölle mutta riskin tapahtumisen uhka ja niiden hallinta jää yrityksen huomaan. (Juvonen ym. 2005, 35-36.)

Riskin ottaminen on yleistä yritystoiminnassa, sillä kaikkia riskejä ei voida poistaa, pienentää tai siirtää. Eikä esimerkiksi siirtäminen ole aina taloudellisesti kannattavaa. Onkin löydettävä tasapaino riskien ja niihin liittyvien kustannusten välillä. Riskin ottaminen omalle vastuulle tulee olla tietoista toimintaa, jolloin tiedostetaan myös mahdolliset vahingot. Mikäli riski toteutuu myöhemmin, on siihen jo ehditty varautua. (Pohjonen 2002, 229.)

Riskien omalla vastuulla pitäminen on kuitenkin usein tiedostamatonta. Yrityksen tietoisesti omalle vastuulle jättämät riskit ovat yrityksen itsensä kannettavia. Tällöin yritys kuitenkin kantaa itse taloudelliset paineet. Omalle vastuulle jättäminen voi myös tapahtua lainanottona vaikkapa pankilta. Tällöin yritys sopii lainan antajan kanssa rahoittavansa vahingot kyseisellä lainalla. On olemassa myös korvausrahastoja, jotka ovat yrityksen omaa rahastoa, johon sen on kerännyt varoja. Tämän kautta maksetaan yritykselle syntyneet vahingot. Tämä on hyvä yritykselle, jolla on monia pieniä vahinkoja. On myös olemassa itse vakuuttamista. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että yritys pystyy kattamaan itse aiheutuneet kustannukset vahingoista. Haittana on kuitenkin se, että vastuut voivat ilmetä vasta vuosien päästä, jolloin rahaston käyttöarvo on saattanut heiketä. Rahastojen tulisi siis olla vakaita, jolloin riskin toteutuessa riski ei vahingoita yritystä taloudellisesti. (Juvonen ym. 2005, 36-37.)

Kuvio 12. Riskikustannusten optimointi. (Suominen 2000, 90)

Riskejä voidaan pienentää myös kasvattamalla suojelukustannuksia kohtuullisesti (Kuvio 12). Riskien pienentämisen optimitila on kuitenkin löydettävissä ainoastaan teoriassa. Riskeistä aiheutuvat kokonaiskustannukset ovat usein vaikea laskea, sillä riskien kustannustiedot ovat aina puutteelliset. Teoreettisen optimointi kehottaa kuitenkin käyttämään varoja riskienhallintaan, kunnes kustannukset ovat liian korkeat. (Suominen 2000, 90.)

4 Vakuuttaminen osana riskienhallintaa

4.1 Vakuuttamisen periaatteet

Vakuuttamisen tarkoituksena onkin turvata ihmisen, yrityksen ja yhteisön elämä ja toiminta myös taloudellisesti. Suomalaiset ovat valitettavasti suhtautuneet huonosti omaisuutensa vakuuttamiseen. Yritysten ja myös yhteisöjen ja ihmisten tulisi tulevaisuudessa suhtautua yhä vakavammin luonnonkatastrofeihin ja myrskyihin ja alkaa harkita vakuuttamista myös näiden varalta. (Finanssialan Keskusliitto 2009, 3.)

Vakuutukset kuuluvat jokaisen yrityksen riskienhallintaan. Osa näistä vakuutuksista on lakisääteisiä ja osa vapaaehtoisia. Kun päätetään vapaaehtoisista va-

kuutuksista, on päätöksen teko hankaa, mitkä vakuutukset antavat parhaan turvan yritykselle. Aluksi on hyvä tarkastella yritykseen kohdistuvat riskit ja tutkia asiaa tarkemmin. Tämän jälkeen tulisi kääntyä vakuutusyhtiön puoleen selvittämään, mitä heillä on tarjottavanaan. Erilaisten riskien suojaksi on kehitetty monia vakuutuksia. Tämän takia yrityksen tulee selvittää, mitä he tarvitsevat ja onko se mahdollista vakuuttaa. (Vakuutusmajuri 2009.)

Vakuutusosalalla onkin yleisesti tehty aina riskien kartoitus, jolloin voidaan selvästi tietää, mitä riskejä yrityksellä on. Alalla he ovat perehtyneet myös yritysten riskien toteutumisen todennäköisyyksiin ja riskien vaikutusten arviointiin. Nämä ovat vakuutusalan yleisimmät menetelmät, joilla voidaan luontevasti ja ilman suurempaa päänvaivaa edetä riskien vakuuttamisessa. (Rissanen 2006, 38.)

Vakuuttamisessa on kaksi peruseriaatetta:

- yhden henkilön/yrityksen vahinkojen kustannukset jaetaan monen muun kesken
- jokaisen vakuutettavan riskin ja vakuutuksenottajan tulee olla itse itsensä pystyssä pitävä

Vakuutusyhtiön keräämillä vakuutusmaksuilla onkin tarkoitus siis kattaa kunkin ryhmän vahingot ja niistä aiheutuvat kustannukset. (Juvonen ym. 2005, 36.)

4.2 Vakuuttamisen yleiset edellytykset

Vakuutettavilla riskeillä on erilaisia vaatimuksia. Monen muun yrityksen tulee olla altis samanlaisille riskeille mutta riskin toteutumisen todennäköisyys ja vahinkotaajuuden on kuitenkin oltava laskettavissa. Vakuutusyhtiön on myös tiedettävä, ettei kukaan tiedä, kehen tai mihin vahinko kohdistuu. Vakuutusyhtiöt eivät myöskään vakuuta sellaista kohdetta, mikä kuluu normaalisti. On myös huomioitava, että vahingonkorvaussumma ilmoitetaan rahassa, joten on luontevaa, että vahingon suuruus olisi pystyttävä arvioimaan rahassa. (Juvonen ym. 2005, 36.)

Jokaisella vakuutusyhtiöllä on omat vastuunvalintaperiaatteet. Näissä se määrittelee riskit, joita voidaan vakuuttaa ja minkälaisilla ehdoilla. Vakuuttamisesta kieltäytymisen syy voi liittyä asiakkaaseen tai riskiin. Esimerkiksi eri henkilöryhmiä ei jaeta eriarvoiseen asemaan. Yhtiöt voivat kuitenkin hyväksyä esimerkiksi miesten ja naisten eliniän odotusten erot, jolloin vakuutusmäärät ovat erisuuret. Vakuutusyhtiöt vaativat henkilövakuutuksissa henkilön terveydentilan selvityksiä. Tämä vaikuttaa siihen, että myönnetäänkö vakuutus, vakuutusmaksun suuruuteen ja vakuutuksen laajuuteen. Tällaisiin vakuutuksiin voidaan asettaa myös erilaisia ehtoja, joihin pohjautuen jotain vahinkoa ei korvata. (Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto 2009, 1.)

Vakuutusten myöntämiseen vaikuttaa usein esimerkiksi henkilön pysyvä asuinpaikka, vakuutuksen laajuus ja kohteen käyttötarkoitus. Näin yhtiöt voivat varmistua, että henkilöt ja yritykset ei väärin käytä vakuutusta, vaan tekevät myös itse voitavansa sen eteen, ettei vahinkoa pääse tapahtumaan. Yhtiöt voivat myös kieltäytyä vakuuttamasta yritystä tai henkilöä, sillä vakuutus perustuu luottamukseen. (Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto 2009, 1.)

Asiakas voi siis olla epäluotettava. Tällaiset asia selviävät helposti vakuutusyhtiöiden yhteisen väärinkäytösrekisterin kautta. Siellä on kerrottu, jos asiakas on tehnyt petoksen vakuutusyhtiöön tai poliisille olisi ilmoitettu epäiltynä petoksesta. Asiakas voi myös toimia sellaisen henkilön kanssa, johon vakuutusyhtiö ei luota, jolloin vakuutussopimusta ei synny. Kun kyse on rahasta ja joissain tapauksissa huomattavista summista, on vakuutusyhtiöllä hyvä syy kieltäytyä sopimuksesta, jos asiakkaalla on velkoja vakuutusyhtiölle tai hän on käyttäytynyt uhkaavasti hakiessaan vakuutusta. Asiakkaalle voidaan antaa myös käteismaksuehto, mikäli hänellä on luottotiedoissa riittävä määrä merkintöjä. Tämä merkitsee sitä, että vakuutusyhtiön vastuu kyseiseen vahinkoon alkaa vasta, kun vakuutusmaksu on maksettu. (Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto 2009, 2.)

Asiakkaan tulisi siis antaa oikeat tiedot vakuutusyhtiölle. Mikäli asiakas laiminlyö yleisiä vakuuttamisen suojeluohjeiden periaatetta, ei vakuutusta synny. Vakuutusyhtiölle tulisi aina ilmoittaa yksityiskohtaiset tiedot vakuutettavasta kohteesta ja vakuutukseen laitettavien rahojen alkuperäisyydestä. Asiakkaan tulisi aina

tehdä terveyden tilan selvitys ja yrityksen tulisi myös tehdä selvitys sen tilasta, kun haetaan vakuutusta. Vakuutusyhtiöllä on oikeus saada asiakasta koskevat tiedot, jos siihen ilmenee tarvetta. (Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto 2009, 2.)

4.3 Vakuuttaminen riskienhallintakeinona

Kun yritys toimii järkevästi, on vakuuttaminen luonnostaan osa yrityksen riskienhallintaa. Siihen, kuinka vakuutukset toimivat riskienhallinta välineenä on monia: toimiala, yhtiömuoto, yrityksen koko, kilpailu ja johdon näkemykset vakuutuksista. Yrityksissä kuitenkin tiedostetaan, että osat riskeistä velvoittaa ottamaan lakisääteiset vakuutukset. (Suominen 2000, 93.)

Vakuutustoiminnan perusta on riskienhallinnassa ja riskien ottamisessa. (Pohjola Pankki Oyj 2012.) Vakuutuksella rahoitetaan riskit. Tämän rahoituskeinon luomiseen tarvitaan vakuuttaja ja useita vakuutuksenottajia. Vakuutuksenottajat jakavat ja hajauttavat heidän riskejään ulkopuolisille vakuutuksen ottajille, jotka toimivat samalla tavalla. Näin ollen riski jakautuu mahdollisimman monen huoleksi. Näitä henkilöitä onkin pidettävä tämän järjestelmän toteuttamisen tekijänä. (Kekäle ym. 2002, 33.)

Suomessa vakuutusyhtiöt ovat kuitenkin sen verran suuria, ettei kukaan voi asettaa heille omia ehtojaan vakuutuksen määrittämiseen. Vaikka vakuutusyhtiöt ovatkin erikokoisia, kannattaa kuitenkin pohtia, arvostaako isoa yhtiötä vai pientä. Heillä on kuitenkin sama velvollisuus. (Kekäle ym. 2002, 33.)

Vakuutukset eivät suojaa yritystä kuitenkaan aivan täydellisesti. Vakuuttaminen onkin usein kannattavaa, kun vahinkotapahtuman riski on suuri yrityksen itsensä huolehdittavaksi. Tietenkin yrityksellä on oltava lakisääteiset vakuutukset, tapaturma- ja työeläkevakuutukset. Näiden jälkeen aletaan pohtia vapaaehtoisia vakuutuksia, joilla pienennetään yrityksen vahinkotapahtuman riskiä. Yrityksen tulisi harkita vapaaehtoisia vakuutuksia tarkkaan, sillä joskus voi olla myös niin, ettei vakuuttaminen kannata. Tällöin vakuutusmaksut ovat todella suuret ja ris-

kin aiheuttaman vahingon kustannukset eivät ole yritykselle suuret. (PK-RH 2009.)

Ennen vakuuttamista on tärkeää pohtia eri vakuutusmahdollisuuksia ja kilpailuttaa eri vakuutusyhtiöitä. Monet yhtiöt tarjoavat samanlaisia vakuutuksia, mutta vakuutusehdoissa voi olla eroja. Kaikkien ehdot eivät aina välttämättä ole suotuisia yritykselle. Yrityksen on myös järkevää ennen vakuuttamista yrittää poistaa tai siirtää riskejä itse, mikäli tämä onnistuu säästää yritys vakuutusmaksuissa. On myös hyvin tärkeää toimia pitkäjänteisesti. Vahingot eivät yleensä tapahdu seuraavana päivänä vakuutuksen ottamisesta, vaan jopa vuosien päästä tai ei ollenkaan. Vakuutusten tehtävä on kuitenkin vain turvata yrityksen toiminta vahingon sattuessa. (PK-RH 2009.)

4.4 Yrityksen omaisuuden vakuuttaminen

Yrityksen on voitava vakuuttaa omaisuuttaan erilaisten riskien varalta. (Tapiola-Ryhmä 2013.) Omaisuuteen kohdistuvat riskit ovat niin taloudellinen kuin toiminnallinen riski yrityksille. Yrityksille on siis hyvin tärkeää, että sen omaisuus on vakuutettu, sillä jos vahinko tapahtuu, saattaa toiminta loppua. Yrityksellä tulee siis olla hyvä riskienhallinta ja sen tulee koko ajan kehittää sitä. Kun riskienhallinnan yhdistää vakuutuksiin, on se paras mahdollinen keino suojella omaisuutta ja näin se myös taloudellisesti kannattavaa. Yrityksen omaisuuteen kohdistuu monia eri riskejä kuten,

- palo, räjähdys
- luonnonilmiöt, myrsky ja tulva
- neste- ja kaasuvuodot, kosteusvahingot
- murto, varkaus, ilkivalta
- rikkoutuminen

(Pohjola Pankki Oyj 2012.)

Yrityksen käyttö- ja vaihto-omaisuus, vieras omaisuus, koneet ja laitteet ovat siis sen vakuutettavaa omaisuutta. Helpoin keino vakuuttaa kyseiset omaisuudet on yhdistelmävakuutukset. Yhdistelmävakuutukset tarjotaan pakettiratkai-

suna ja ne sisältävät omaisuuden ja toiminnan vakuutuksia. Tietyille toimialoille on määritelty omat yhdistelmävakuutuspaketit turvan laajuuden mukaan. (Pohjola Pankki Oyj 2012.)

Yhdistelmävakuutusten perusvakuutuksena on usein kuitenkin pelkkä palovakuutus. Usein huomataan, että vakuutukset tarjotaan paketteina, jolloin asiakas ei voi valita vakuutuksiaan omiin riskeihinsä sopivaksi. Haitta puolena yhdistelmävakuutuksissa on se, että paketti on usein hyvin vaikea saada vastaamaan omia riskejä. Myös kohteiden eri aikaan vakuuttamisen seurauksena asiakkaalla voi olla monta samaa vakuutusta, kuin vain yksi olisi tarpeen. (Kekäle ym. 2002, 259.)

Yrityksen omaisuutta voidaan vakuuttaa myös erillisillä vakuutuksilla. Näitä vakuutuksia ovat:

- Palovakuutus
- Murtovakuutus
- Vuotovakuutus
- Myrskyvakuutus
- Kiinteistövuokausvakuutus
- Konerikkovakuutus
- Laitevakuutus
- Tavarankuljetusvakuutus
- Rakennustyövakuutus
- Rakennusvirhevakuutus
- Kansainvälinen omaisuuden vakuuttaminen

(Pohjola Pankki Oyj 2012.)

Omaisuuksien vahingon sattuessa tai siitä johtuvan keskeytysvahingon sattuessa joudutaan usein selvittämään asioita joihin voi saada kulumaan suuria summia. Tällaisten tilanteiden varalle onkin hyvä ottaa vahingonselvitysvakuutus, joka korvaa vahingon aiheuttamia asioiden selvityskuluja. Yksi tyypillisimmistä selvittelykuluista on matkakulut. (If Vahinkovakuutusyhtiö Oy. 2013.)

4.5 Yrityksen toiminnan vakuuttaminen

Yritystoimintaa liittyy valtavasti riskejä. Riskien toteutuessa ne voivat aiheuttaa yrityksille ylimääräisiä kustannuksia ja jopa pahimmassa tapauksessa keskeyttää toiminnan. (Tapiola-Ryhmä 2013.) Toiminnan keskeytyminen on yritykselle suuri riski. Tämä voidaan kuitenkin vakuuttaa keskeytysvakuutuksella. Se turvaa yrityksen tulosta, mikäli toiminta pysähtyy tai häiriintyy, jonkin arvaamattoman tapahtuman takia. Syynä keskeytymiseen voi olla esimerkiksi tulipalo tuotantotiloissa. Toiminnan vakuuttamisella voidaan vakuuttaa myös tavarantoimittajien tai alihankkijoiden aiheuttamat viivästysvahingot, eli jos esimerkiksi tavarantoimittajalla sattuu jonkin vahinko mikä viivästyttää sen toimitusta, on tavaran vastaanottajan toiminta keskeytynyt. Vakuutus onkin hyvä ottaa sellaisissa yrityksissä, joissa on omaisuutta, joka voidaan vakuuttaa ja omaisuusvahingon sattuessa aiheutuisi yritykselle keskeytymisvahinko. Vakuutuksen myöntämiseen yrityksellä on kuitenkin oltava asianmukainen kirjanpito. (Pohjola Pankki Oyj 2012.)

Yrityksen toimintaa tulisi myös turvata vastuuvakuutuksella. Vastuuvakuutus on yrityksen turvana, kun jollekin toiselle aiheutuu vahinkoa ja asiat eivät mene aina suunnitellusti. Vastuuvakuutus jakautuu kahteen eri kategoriaan, toiminnan vastuuseen ja tuotevastuuseen. Toiminnan vastuuvakuutus korvaa muun muassa toiminnalla aiheutettuja irtaimiin ja henkilöihin kohdistuneita vahinkoja. Tuotevastuuvakuutus korvaa taas nimensä mukaisesti tuotteen aiheuttamia vahinkoja niin henkilöille kuin irtaimistolle, mikäli tuotteessa on ollut virhe. (Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia 2012.)

Yrityksellä voi myös olla tarvetta lakipalveluille esimerkiksi rikosasiassa. Tällaiseen tilanteeseen voidaan varautua oikeusturvavakuutuksella. Tällä vakuutuksella yritys voi huoletta käyttää lakipalveluita. Vakuutus on tehty korvaamaan asianajo- ja oikeudenkäyntikulut riita-asioissa. Mikäli yrityksellä on paljon tai edes jonkin verran jotain kuljetettavaa, mikä voi särkyä, on tällöin varauduttava mahdollisiin korvauksiin ja viivästyksiin. Tällöin yrityksellä on hyvä olla kuljetuksen esine- ja vastuuvakuutus. (Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia 2012.)

Yrityksen toimintaan liittyvät riskit ovat usein haastavia ja siksi ne vaativatkin syvemmän tarkastelun uhkatekijöihin ja niiden tarkasteluun. Toiminnan vakuuttavia riskejä ovat:

- liiketoiminnan keskeytyminen
- vahingonkorvausvelvollisuus
- oikeudelliset asiat
- sopimukset
- kuljetukset

(Pohjola Pankki Oyj 2012.)

Toiminnan vakuuttamiseen on saatavissa monia erilaisia vakuutuksia. Näitä ovat:

- Vastuuvakuutus
- Keskeytysvakuutus
- Oikeusturvavakuutus
- Kuljetusvastuuvakuutus
- Luottovakuutus
- Potilasvakuutus
- Rakennusvirhevakuutus
- Lakisääteinen ympäristövahinkovakuutus

(Pohjola Pankki Oyj 2012.)

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Tutkimuksen tausta ja menetelmät

Tutkimus toteutetaan laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on, että siinä kuvataan todellista elämää. On kuitenkin huomioitava, että todellisuutta ei voida jakaa osiin itsevaltaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on siis tarkoitus tutkia mahdollisimman kohdejoukon kokemuksia kokonaisvaltaisesti. Yleisesti ottaen on kvalitatiivisessa tutkimuk-

sessä tarkoitus joko löytää tai tuoda esille todellisia asioita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 157-159.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on seitsemän piirrettä. Ensimmäinen piirre on tutkimuksessa hankittava tieto, joka kootaan vilpittömissä ja aidoissa tilanteissa. Toisena on ihmisten suosiminen tiedonkeruun elementtinä. Tutkijan on luotettava omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin henkilöiden kanssa joita hän tutkii. Kolmantena on aineistolähtöisten analyysien käyttö. Tutkijan on tarkoitus paljastaa piileviä asioita. Neljäntenä on laadullisten metodien käyttäminen tiedon hankkimisessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositaan usein metodeja, joissa tutkittavan perspektiivi ja puhe pääsevät esille. (Hirsjärvi ym. 2008, 160.)

Viides piirre on tutkimuksen kohdejoukon valitseminen tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti. Kuudentena on tutkimussuunnitelman muovaantuminen. Kvalitatiivista tutkimusta tehdään joustavasti ja suunnitelmia joudutaan jatkuvasti muokkaamaan. Viimeisenä piirteenä on tapausten käsittely ainutlaatuisina. Tutkimuksessa on myös käsiteltävä aineistoa uniikkina, jotta se sopisi tapauksien yhteyteen. (Hirsjärvi ym. 2008, 160.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kiinnitetään huomiota kielen piirteisiin, esimerkiksi, millä äänen painolla joku sanoo jonkin asian. Tutkimuksessa keksitään usein myös säännönmukaisuuksia. Tällä tavoin voidaan viedä tutkimusta tiettyyn haluttuun suuntaan. Tutkimuksen kannalta on erittäin tärkeää ymmärtää kirjoitettu teksti ja toiminnan merkitys. Ilman tätä ei voida kunnolla tutkia asiaa tai ilmiötä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tulee myös kiinnittää erityistä huomiota reflektioihin. Tutkimuksen kannalta, esimerkiksi haastatteluissa saadaan paljon enemmän irti, kun kiinnitetään huomiota ihmisten ilmeisiin, äänen painoihin ja olemukseen. Kvalitatiivista tutkimusta on hyvä verrata esimerkiksi väripalettiin. Tutkimuksessa tutkijat tekevät omat tutkimuksensa ja tutkivat tietoa omalla tavallaan. (Hirsjärvi ym. 2008, 161.)

Opinnäytetyö toteutettiin teoreettiseen tietoon, haastatteluihin ja olemassa oleviin asiakirjoihin pohjautuen. Opinnäytetyössä oli tarkoitus haastatella pohjoiskarjalaisia eri aloilla toimivia yrityksiä. Toimeksiantajan ja asiantuntijoiden avulla

koottiin tutkimusaineistosta analyysi, kuinka yritysten omaisuus ja toiminta on vakuutettu ja hoidettu. Opinnäytetyössä vastataan tutkimuskysymykseen: kuinka yritykset ovat ottaneet vakuuttamisen huomioon hoitaessaan omaisuuteen ja toimintaan liittyvää riskienhallintaa?

5.2 Kohdejoukko ja haastattelu

Haastattelut suoritettiin puolistrukturoidulla haastattelumenetelmällä eli teema-haastattelulla (Liite 1). Tämä menetelmä on siksi puolistrukturoitu, sillä haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat samat kaikille. Teemahaastattelulla on neljä eri osa-aluetta. Näistä ensimmäinen on, että haastateltavat ovat olleen tiettyssä tilanteessa. Toisena osa-alueena on tutkittava ilmiön tärkeitä osia, kuten rakenteita, osia ja kokonaisuutta. Kolmantena on analyysien pohjalta tehtävä haastattelurunko. Viimeisenä eli neljäntenä haastattelu on suunnattava tutkittavien henkilöiden omakohtaisiin kokemuksiin eri tilanteista. Nämä tiedot tutkijan on ennalta analysoitava. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 47-48.)

Teemahaastatteluissa haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin. Teemahaastattelu eroaa esimerkiksi fokusoidusta haastattelusta siinä mielessä, että teemahaastattelu ei edellytä jotakin kokeellista yhteistä kokemusta. Teemahaastattelu lähtee oletuksesta, että kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita on voitava tutkia kyseisellä haastattelumenetelmällä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 47-48.)

Teemahaastattelu nimenä ei sido menetelmää kvantitatiiviseen tai kvalitatiiviseen tutkimukseen. Haastattelukertojen määrälläkään ei ole väliä ja haastatteluja käsitellessä voidaan syventyä täysin sen käsittelyyn. Näin ollen haastattelu etenee teemojen kautta. Teemahaastattelu ottaa huomioon haastateltavan ja tuo hänen äänensä huomioon. Menetelmä ottaa huomioon myös ihmisten tulkinnat ja merkitykset asioille. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 47-48.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarvittavaa aineistoa on aina sen verran, kuin tutkimuskysymyksen ja siihen liittyvien tehtävien kannalta on tarpeellista. Ai-

neiston riittävyteen liittyy aina ongelmia. Keino ratkaista kyseinen ongelma on saturaatio. Aineistoa voi pitää riittävänä, kun uudet haastattelut eivät tuo tutkimukseen enää uutta tietoa, jolloin haastattelut keskeytetään vedoten saturaatioon. (Eskola & Suoranta 1998, 62-63.)

Opinnäytetyössä haastattelut suoritettiin Pohjois-Karjalassa Joensuun alueella. Yhdessä toimeksiantajan kanssa valittiin viisi yritystä haastateltaviksi. Yritykset valittiin koon ja toimialan mukaan. Tarkoituksena oli valita yrityksiä, jotka ovat eri toimialoilta ja myös erikokoisia yrityksiä. Yrityksiä oli kuljetus-, muut sairaanhoitopalvelut, alihankinta koneistus-, koneiden ja laitteiden tukkukauppa- ja pesulapalvelu alojen toimijoita. Haastattelujen tarkoituksena oli myös tehdä yrityksistä riskikartoitusta toimeksiantajalle.

Haastatteluihin valmistauduttiin testaamalla nauhurinkäyttötaitoa ja suorittamalla haastattelurungon esitestaus pohjoiskarjalaisessa yrityksessä. Ennen haastattelujen alkamista haastateltaville selvitettiin oleelliset tutkimukseen liittyvät asiat. Tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä pyydettiin kirjallinen suostumus nauhoitusta varten (Liite 2). Haastateltaville kerrottiin tutkimuksesta, sen tarkoituksesta, tavoitteista, haastattelujen etenemisestä. Tällöin haastateltavilla oli mahdollisuus kysyä mieltä askarruttavia asioita. Haastattelut nauhoitettiin ja ne etenivät sujuvasti teemoittain.

Haastattelut olivat tunnelmaltaan myönteisiä tapahtumia ja osallistujat halusivat osallistua mielellään tutkimukseen. Kaikki haastateltavat hyväksyivät nauhoituksen. Litterointi suoritettiin mahdollisimman pian kunkin haastattelutilanteen jälkeen. Litteroinnit lähetettiin toimeksiantaja yritykseen, jolloin he saavat tarkempaa tietoa yritysten tilasta ja toimintatavoista. Puhtaaksikirjoitettua tekstiä kertyi 25 sivua, kun riviväli oli 1,5 ja fonttikoko 12 Arial.

5.3 Aineistoanalyysi

Teemahaastatteluilla kerätty tieto on usein runsas. Haastatteluissa on hyvä olla syvää keskustelua, sillä näin saadaan mahdollisimman laaja aineisto. Aineiston

analyysiä tulisi miettiä jo ennen haastatteluiden aloittamista. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on monia eri analysointi tapoja. Usein aineisto analysoidaan samanaikaisesti sen keräämisen ja raportoinnin yhteydessä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 135-136.)

Kvalitatiivisessa analyysissä on neljä eri piirrettä. Ensimmäinen vaihe on tehdä havaintoja jo haastattelutilanteessa. Tutkija voi kerätä haastattelun ohella aineistoa johonkin tiettyyn päätelmäänsä. Toisena vaiheena on, että laadullinen tutkimus pitää aineiston kirjallisessa muodossa ja aineistoa tulisi analysoida lähellä aineistoa. Kolmantena on tutkijan päättely. Päättely voi olla joko induktiivista eli aineistolähtöisyyttä tai abduktiivista eli tutkija pyrkii johonkin valmiiseen teoriaan tai ideaan tutkimuksellaan. Neljäs vaihe on analyysitekniikat. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole yhtä ja oikeaa analysointi tapaa. Tutkija voi käyttää monia analysointi keinoja, joilla hän voi päästä lopputulokseen. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 136.)

Kun tutkija on tallentanut saadun aineistonsa, alkaa purkaminen. Yleisin tapa purkaa haastattelut on litterointi. Tällöin haastattelijä kirjoittaa haastattelun auki, jotta hän voi alkaa analysoida sen tarkasti. Litteroinnit ovatkin kirjoitettava sanasta sanaan auki, jotta analyysistä tulisi mahdollisimman luotettava ja tarkka. Aineiston analysointi on hidasta ja pienikin aineisto voi parhaimmillaan tuoda merkittäviä tuloksia ja löytöjä tutkimukseen. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 18-155.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston analysointiin voidaan käyttää sisällönanalyysiä. Se on kvalitatiivisen tutkimuksen perusanalysointimenetelmä. Tämän analysointimenetelmän avulla voidaan analysoida sekä kirjoitettua, että suullista tietoa. Analyysissä erotellaan samankaltaisuudet ja erilaisuudet. Opinnäytetyössä käytän deduktiivista eli teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Deduktiivisessa sisällönanalyysissä tehty analyysi nojaa teoriaan, joka on kuvattu erikseen tutkimuksessa. Analyysimenetelmä on kolmevaiheinen. Vaiheisiin kuuluu aineiston pelkistäminen, aineiston ryhmittely ja sen käsitteellistäminen. Analyysin jälkeen aineistosta muodostetaan käsitteellinen näkemys asiasta, jota opinnäytetyössä tutkitaan. (Tampereen teknillinen yliopisto 2013) Varsinainen analysointi sai alkunsa heti haastattelujen jälkeen. Nauhoitukset purettiin kuuntelemalla ne kol-

me kertaa. Litteroinnin aikana nauhoituksen epäselvät kohdat kuunneltiin useaan otteeseen uudelleen, kunnes ne oli ymmärretty oikein. Samalla huomioitiin äänen painotukset, tauot sekä muut merkittävät puheilmaukseen liittyvät seikat.

Aineistosta etsittiin tutkimustehtävään vastaavia ilmaisuja. Näistä ilmaisuista muodostettiin alkuperäisilmaukset, joista muodostettiin pelkistetyt ilmaukset (Liite 4). Samaa tarkoittavat ilmaisut yhdistettiin samaksi luokaksi ja sille annettiin sisältöä kuvaavan nimi. Pelkistetyistä ilmauksista muodostettiin alakategoriat, joista yhdistettiin yläkategoriat ja lopuksi yhdistävät kategoriat (Liite 3). Näin saatiin kuvaus tutkimuskohteesta.

5.4 Opinnäytetyön luotettavuus ja pätevyys

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuudella on kaksi eri tasoa. Tasoista ensimmäinen on tekninen taso. Tässä tasossa tarkastellaan tutkimusmenetelmien yksityiskohtia. Toinen taso on tieteenfilosofinen ja epistemologinen taso. Tasossa huomioidaan ihmisten perusolettamukset ja niiden erilaisuus. (Helsingin Yliopisto 2004.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen pätevyyttä ja luotettavuutta voidaan tarkentaa käyttämällä monia menetelmiä (Hirsjärvi ym. 2008, 228). Tutkimuksen luotettavuus arvioidaan ja varmistetaan kolmella eri keinolla. Ensimmäinen keino on triangulaatio. Siinä käytetään erilaisia menetelmiä, kuten teorioita ja lähteitä. Keinossa on kuitenkin ongelmana tietojen oikeellisuus. Tällöin täytyy selvittää menetelmien eroavaisuudet. Toisena keinona ovat erilaiset haastattelut. Tähän on varattava riittävästi aikaa, jotta saatavaan aineistoon voidaan perehtyä kunnolla. Haastatteluissa on tärkeää vuorovaikutusten reflektointi eli ymmärtävätkö haastateltavat henkilöt tutkittavat käsitteet oikealla tavalla. (Helsingin Yliopisto 2004.)

Viimeisenä keinona ovat analyysit. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeää erilaisten aineiston käsittelyn- ja tulkintasääntöjen muodostaminen ja näiden tarkka määrittely. Teoriat ovat myös kerrottava tarkasti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lukijan tulisi pystyä seuraamaan tutkimuksen edistymistä ja voitava

arvioida sitä. Tutkimuksessa on tuotava esille myös sellainen henkilökohtainen tieto, jotka vaikuttavat aineiston keruuseen, niiden tulkintaan ja analysointiin. (Helsingin Yliopisto 2004.)

Tutkimuksen pätevyydellä tarkoitetaan mittarin tai tutkimusmenetelmän valmiutta mitata sitä, mitä on tarkoitus mitata, esimerkiksi kerättyä aineistoa. Todellisuus ei kuitenkaan aina ole vastaavanlainen. Esimerkiksi haastatteluissa, haastateltavat voivat vastata jotain muuta, mitä tutkia oli kysymyksillään hakenut. Mikäli tutkija käsittelee tuloksia oman ajatusmaailmansa mukaisesti, ei tutkimuksen tuloksia voida pitää pätevinä. (Hirsjärvi ym. 2008, 226-227.)

Tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi jollain keinoin arvioida. Tutkimuksessa onkin hyvä kertoa tarkasti, mitä on tehty ja millä keinoilla. On myös hyvä kertoa, kuinka saatuihin tutkimustuloksiin on päädytty. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tieto siitä, kuinka tutkimus on toteutettu. Tutkimuksessa on siis aineiston luomisen olosuhteet. Esimerkiksi millaisessa tilanteessa ja paikassa haastattelut suoritettiin. Tutkimuksessa olisi hyvä myös mainita aineiston keruuseen käytetty aika, häiriöt ja virheelliset tulkinnat. (Hirsjärvi ym. 2008, 227.)

Opinnäytetyön luotettavuus varmistettiin käyttämällä luotettavia ja ajanmukaisia lähteitä. Tällaisia ovat muun muassa aihealueen kirjallisuutta sekä yrityksistä saatavaa materiaalia. Lähteet valittiin ja tutkittiin kriittisesti. Aineistoa käytettiin puolueettomasti ja tulokset esiteltiin luotettavasti sekä totuudenmukaisesti. Myös teemahaastatteluista saatu aineisto tulkittiin kriittisesti ja totuudenmukaisesti. Analyysirunkona on käytetty teemahaastattelun mukaisia teemoja, jotka nousevat aiemman tutkimustiedon pohjalta. Tämän voidaan katsoa lisänneen analyysin objektiivisuutta ohjaamalla alkuperäisilmaisujen kokoamista aineistosta tiettyihin aihepiireihin. Aineiston analyysissä on etsitty yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Näiden avulla on määritetty luokat, sekä ala- ja yläkategoriat. Analyysiä ja luokittelua on pyritty havainnollistamaan kaavioiden avulla. Tutkimusraportti kirjoitettiin niin, että lukijan on mahdollista seurata tutkijan päättelyä ja arvioida sitä. Opinnäytetyön luotettavuutta lisäsi myös se, että teemahaastattelun kysymykset oli ennalta testattu pohjoiskarjalaisessa yrityksessä.

5.5 Opinnäytetyön eettisyys

Etiikassa on tarkoitus tarkastella asioita moraalisesta kulmasta. Kun etikkaa käsitellään moraalisesta kulmasta, tutkitaan, mikä on oikein ja mikä on väärin, mikä on hyväksyttyä tai tuomittua, salattavaa tai kiellettyä ja mikä on paha ja mikä taas hyvää. Esimerkiksi tieteessä plagiointi ei ole moraalisesta näkökulmasta hyväksyttävää. (Karjalainen, Launis, Pelkonen & Pietarinen 2002. 42.)

Etiikassa on hyvä kysyä itseltään, mikä on toiminnan tarkoitus ja mikä on sen tehtävä. Informaation tuottamiseen ja sen hankkimiseen on syytä käyttää ammattitaitoa. Se tuo kuitenkin esille monia eettisiä kysymyksiä. Onko tutkijalla oikeus saada ja hankkia tietoa asiasta kuin asiasta? Kuinka tietoa saa hankkia? Millaista tietoa tutkija saa tuottaa? Millä keinoin tutkijan tulisi vaikuttaa siihen, mihin tuotettua tietoa hyödynnetään? Tutkimuksessa tuotetun tiedon luotettavuus on verrannollinen siihen, kuinka tutkimusmenetelmät hallitaan. Tutkimuksessa harjoitettava vilppi on yksi keskeisin etiikan aihe, joka herättää valtavasti keskustelua. (Karjalainen ym. 2002. 59-65.)

Tutkimuksessa tulisi estää henkilöiden tunnistaminen. Anonyymisyys onkin parhaiten tunnettu normi tutkimustieteessä. (Kuula 2006. 201) Tästä on selvästi etua tutkimuksen kannalta. Anonyymisyys lisää tutkijan vapautta eikä tutkijoiden tarvitse pelätä aiheuttavansa vahinkoa tutkittaville. Luottamuksellisuus kulkee käsi kädessä yksityisyyden kanssa. Luottamuksellisuus on lupaus tutkittaville henkilöille, josta tutkittava henkilö antaa lupauksen tehdä tutkimuksen. (Mäkinen 2006. 114-116.)

Opinnäytetyön eettisyys varmistettiin ottamalla huomioon haastateltavien yritysten koko. Aineiston keruussa käytettiin hyväksi myös toimeksiantajayrityksen ohjeita. Esimerkiksi mahdollisten vahinkojen sattuessa yrityksissä on mahdollisuus hyväksikäyttää tutkimuksen tuloksia ja aineistoa. Opinnäytetyö on myös tehty Karelia Ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaan. Itse tutkimus ja haastattelut ovat toteutettu hyviä tutkimustapoja noudattaen. Ennen haastattelun aloittamista, haastateltavat ovat allekirjoittaneet kirjallisen suostumuslomakkeen, jossa he suostuvat haastatteluun. Tässä suostumuslomakkeessa tiedotettiin myös

itse haastattelusta ja siihen liittyvistä käytänteistä. Tutkimuksen tulokset osiossa tulokset esitetään teemoittain. Tutkimusaineisto koodattiin niin, että jokaisella haastateltavalla oli oma koodi. Koodit yhdistettynä yrityksiin säilytettiin asianmukaisesti, luottamuksellisesti ja lukollisessa paikassa sekä hävitettiin asianmukaisesti heti opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Näin ollen uskon, että opinnäytetyöni toteutettiin eettisesti oikein.

6 Tutkimuksen tulokset

Tutkimustulokset esitetään teema-alueittain. Kohdassa 6.1 käsitellään taustatiedot, kohdassa 6.2 käsitellään riskienhallinta ja kohdassa 6.3 käsitellään vakuuttamista.

6.1 Taustatiedot

Taustatieto-osiossa tarkoituksena oli saada selville, millainen yritys on kyseessä. Taustatiedoista selvitetään kolme asiaa: yritysmuoto, yrityksen koko ja yrityksen toimiala. Yritysmuotoa kysyttiin siksi, koska eri yritysmuotojen alaisuudessa olevilla yrityksillä voidaan hoitaa riskit hieman eri tavalla kuin muilla. Yrityksen kokoa selvitettiin siksi, koska erikokoisissa yrityksissä käsitellään riskejä, niiden hallintaa ja vakuuttamista eri tavoin. Yrityksen koolla tarkoitetaan yrityksen henkilöstömäärää. Viimeisen taustatieto kysymys oli yrityksen toimiala. Tämä kysymys oli mukana, sillä eri aloilla käsitellään riskejä, niiden hallintaa ja vakuuttamista eri tavoin ja eri aloille liittyy myös erilaisia riskejä ja vakuutuksia. Haastatteluissa oli mukana viisi pohjoiskarjalaista yritystä. Yrityksen pysyvät nimettöminä heidän edustajansa pyynnöstä.

Tutkimuksessa mukana olleiden yritysten yritysmuoto oli kaikilla osakeyhtiö. Yritysten koot henkilöstömäärällä katsottuna vaihtelivat neljästä 55 henkilöön saakka. Tutkimuksessa haluttiin saada käsitys yritysten riskienhallinnasta, joten mukana olleet viisi yritystä muodostivat kirjavan toimialakattauksen. Toimialoja olivat kuljetus ja ympäristön huolto, alihankintakoneistus, muut sosiaali- ja ter-

veydenhuoltopalvelut, koneiden ja laitteiden tukkukauppa, ja pesuteollisuus. Näiden taustatietojen perusteella tutkittiin kyseisten toimialojen riskienhallintaa ja omaisuuden ja toiminnan vakuuttamista.

6.2 Riskienhallinta

Tutkimuksen teoriassa riskienhallinnan osa-alue oli laajin, joten tutkimuksen pääpaino keskittyi riskienhallintaan. Tuloksissa saatiin selville yleisiä asioita riskienhallinnasta ja riskeistä erilaisissa yrityksissä. Tärkeimmiksi aihealueiksi koostuivat yrittäjien käsitykset riskienhallinnasta, millaisia riskejä heidän toimialaansa liittyy ja kuinka he käsittelevät ja hoitavat kyseisiä riskejä.

Riskienhallinta yrityksissä jakautuu omaisuuteen, riskeihin, riskienhallinta keinoihin ja riskien käsittelyyn. Riskit jakoutuivat omaisuuteen ja toimintaan kohdistuviin riskeihin. Omaisuusriskejä olivat muun muassa tulipalo ja varkaus. Toiminnan riskejä olivat muun muassa energian puute ja riippuvuus julkisiin organisaatioihin. Riskien käsittely jakautui eri riskienhallinta organisaatioihin, kuten yrityksen johto ja vakuutusyhtiöt. Omaisuus yrityksissä jaettiin työkoneisiin ja kulkuneuvoihin, rakennuksiin, työlaitteisiin ja tuotteisiin. Omaisuutta yrityksissä oli muun muassa hallit, koneet ja laitteet, kalusto ja henkilöstön työpanos. Riskienhallinta keinot jaettiin vakuutuksiin, kuten murtovakuutukset ja omaan toimintaan, kuten huolellisuus.

Yrityksissä riskienhallinta käsitettiin koneiden, laitteiden kunnossapidolla ja henkilöstön huolehtimisella. Riskienhallinnaksi luettiin myös riskien pienentäminen, riskienhallinnan laaja-alainen hallitseminen ja yhteistyökumppaneiden välistä kanssakäyminen. *``...yhtiön käyttämät keinot yhteistyökumppaneiden kanssa...``* Yrityksillä oli monia erilaisia riskejä. Niiden suurimpia riskejä olivat työn vastuunjakko; ettei yhdelle henkilölle tule liikaa työtä ja muut henkilöt eivät osaa tehdä hänen työtään, tulipalo, riippuvuus julkisiin organisaatioihin ja omaisuuden tuhoutuminen ja ympäristövahingot. *``...öljynerotuskaivo hajoaa ja ollaan melkoisissa ympäristövastuissa...``* Suurimpiin riskeihin lukeutuu myös ammattitaitoisen henkilöstö löytäminen ja ammattiyhdistystoiminta, ja riippuvuus tavarantoimittajista.

``...meidän toimialalle liittyy valitettavasti riskinä ammattiyhdistystoiminta...`` Erityisesti terveysalan yrityksessä oltiin huolestuneista myös tietoriskeistä, kuten tiedon häviämisestä ja asiakkaiden tarpeiden väärin arvioinnista *``...me arviomme meidän asiakkaiden tarpeet niin väärin, että tämä homma ei toimi...``*

Yritysten pahimmat riskit vaihtelivat yrityskohtaisesti. Terveystuotopalvelu yrityksessä oltiin huolestuneita asiakkaiden tarpeista ja yrityksen moniomistajuudesta. Muiden alojen yrityksissä kiinnitettiin huomio suurimmaksi osaksi koneisiin ja laitteisiin. Tämä johtuu kuitenkin siitä, että terveydenhuoltoala ja esimerkiksi kuljetusala ovat aivan eri aloja, joilla on erilaiset tarpeet toiminnan harjoittamiseen.

Yritykset ovat pyrkineet hoitamaan riskinsä pääosin vakuuttamalla tietyt toiminnot *``...no se on oikeastaan ainut tie, mahdollinen tie, millä ne pystytään hoitamaan...``*. Näistä riskeistä he myös keskustelevat ja kartoittavat niitä. Muina riskienhallintakeinoina yritykset käyttivät ulkoistettuja palveluja, huolellisuutta ja kouluttautumista. Myös tarkkaavaisuus, huolellisuus ja erilaiset varajärjestelmät olivat iso osa riskienhallintaa muun muassa alihankintakoneistus yrityksessä. Riskeihin liittyviä varajärjestelmiä oli muun muassa varalla oleva henkilöstö, koneet ja laitteet. *``...meidän pitää tehdä sellaisia niin kuin backup systeemejä...``* Samanlaisia neuvoja kertovat myös Juvonen ym. (2005, 32-35.) omassa teoksessaan, kun he käsittelevät riskien kontrollointia. Yritysten riskien hoito tavoissa ei ollut suurta eroavaisuutta keskenään. Kuljetus ja pesulapalvelu yrityksissä pyrittiin hankkimaan varalle kalustoa, koneita ja laitteita. Alihankintakoneistus yrityksessä pyrittiin taas karsimaan sellaista kalustoa, jota ei tarvita ja pitämään työpisteet siistinä.

Yritysten henkilöriskienhallinnoinnissa ei ollut juuri eroavaisuuksia. Yrityksissä pyrittiin hallitsemaan henkilöriskejä tietämällä toistensa työnkuvat ja pitämällä työpisteensä siistinä. *``...tiedetään toinen toistemme työt...``* Henkilöstöstä pidettiin huolta myös katsomalla, ettei kukaan väsy liikaa työssään ja sitä kautta aiheuta vaaratilanteita muulle henkilöstölle, omaisuudelle tai toiminnalle. *``...tietysti huolehditaan siitä, ettei kukaan polta itseään loppuun...``* Erityisesti terveysalan yrityk-

sessä pyrittiin pitämään henkilöstö motivoituneena työhön. Yrityksillä oli käytössä paloilmajärjestelmät ja oikeanlaiset ilmanvaihdot.

Erilaiset sopimukset estivät joitakin riskejä tapahtumasta, sillä tällä tavoin turvattiin tavarantoimittajilta saatavien tuotteiden saanti myös vahingon sattuessa. *``...meillähän on sopimus...``* Osalla yrityksistä oli samankaltaiset sopimukset myös alihankkijoille, jolla turvattiin heidän kauttaan saatavat tuotteet. Tällaisia sopimuksia tehtiin pesulapalvelu yrityksessä. Tietoriskeihin ne olivat varautuneet ottamalla varmuuskopioita ja tallettamalla tiedot eri paikkaan, missä yritys sijaitti, sillä monissa yrityksissä tiedot sisälsivät hyvin tärkeää tietoa yrityksen toiminnan kannalta. *``...varmuuskopioita ja sitten ne säilytetään vielä muualla...``* Yrityksen tieto on usein sen suurin omaisuus. Tietoriskeihin ohjaa varautumaan samoin myös Pk-rh sivusto (2009.).

Yrityksillä oli vaihtelevasti omaisuutta. Osa yrityksistä oli vuokratiloissa ja osat omistavat toimitilansa. Yrityksissä oli hajautettu kiinteistöt eri kiinteistöosakeyhtiöihin, jolloin riskit yhtä kiinteistöä kohtaa pienenevät. *``..kiinteistöt ja muut ovat erikseen yhtiötetty, nämä ovat kiinteistöosakeyhtiöitä..``* Esimerkiksi kuljetus yrityksen kiinteistöt olivat yhtiötetty, sillä heillä oli monia eri kiinteistöjä, kun taas terveysalan yritys toimi vuokratiloissa. Yksi yrityksistä oli konsernin osa jolloin se joutui seuraamaan emoyhtiön linjauksia riskien käsittelyssä ja niiden hallinnassa. *``...me olemme konsernin osia...``*

Omaisuuteen ja toimintaan liittyviä riskejä yritykset pyrkivät kartoittamaan vuosittain. Tällöin tarkastettiin usein myös sitä, ettei toimitiloissa ole mitään turhaa, mikä voisi aiheuttaa vahinkoja tai vaaratilanteita. Jokaisessa yrityksessä riskejä käsiteltiin ammattilaisten kanssa, kuten vakuutusneuvojen ja lukitus ja paloturva henkilöiden kanssa. *``...kyllähän se alan ammattilaisten kanssa...``* Erityisesti pesulapalvelu yritys pyrki käyttämään hyväkseen riskienhallinnassa ja riskien käsittelyssä käyttämään benchmarking keinoa, jossa käydään tutkimassa millä tavoin vastaavanlaisissa yrityksissä riskejä hoidetaan. *``...käydään niin kuin tällaista benchmarkingia aika paljon...``*

Yrityksissä niiden johto oli myös mukana käsittelemässä riskejä, jolloin he voivat olla tietoisia riskeistä ja niiden hallintamenetelmistä. ``...hallituksessa isoksi teemaksi tuleviin kokouksiin...`` Monen yritysjohtajan mukana olo johtui siitä, että yritykset olivat pieniä, jolloin kaikki olivat mukana riskienhallinnassa. ``...meillä on sen verran pieni porukka...`` Kupi (2009, 13) mukaan yrityksen johdon tietoisena pitäminen on yrityksen toiminnan ja riskienhallinnan kannalta tärkeää. Eroavaisuuksia kuitenkin oli, esimerkiksi kuljetusalan yrityksessä johto käsitteli itse riskejä, kun taas terveysalan yrityksessä johto ja osa henkilöstöstä käsitteivät riskejä yhdessä. ``...tuossa me tietysti konttorissa jutellaan...``

6.3 Vakuuttaminen

Vakuuttamisen osa-alue on olennainen osa opinnäytetyötäni. Vakuuttamisen osa-alueessa keskitytään kokonaan yritysten omaisuuden ja toiminnan vakuuttamiseen ja niiden hoitamiseen. Osa-alueessa haluttiin saada myös selville, kuinka yritykset hoitavat omaisuusvahinkojen aiheuttamia keskeytysvahinkoja. Samalla selvitettiin myös, kuinka yritykset ovat varautuneet tavarantoimittajilla ja alihankkijoilla sattuviin omaisuuteen ja toimintaan liittyviin vahinkoihin.

Yksi yrityksen riskienhallintakeinoista oli vakuuttaminen. Vakuuttaminen yrityksissä jakautuu omaisuuden vakuuttamiseen ja toiminnan vakuuttamiseen. Yrityksissä omaisuuden vakuuttamiseen käytettiin muun muassa murto- ja palovakuutusta ja palovakuutusta. Toiminnan vakuuttamiseen yrityksessä käytettiin esimerkiksi keskeytysvakuutusta, riippuvuusvakuutusta ja konerikkovakuutusta.

Yrityksissä omaisuuden ja toiminnan vahinkoihin oli varauduttu vakuutuksilla, varalla olevilla koneilla ja laitteilla, kiinteistöjen yhtiöittämisellä, huolellisuudella ja varovaisuudella sekä koulutuksilla. ``...meillä löytyy varakalustoa...`` Useat yritykset uusivat tietyin ajoin laitteistoa, kiinteistöjen putkistoja, paloturvallisuutta ja ilmanvaihtoa, kuten esimerkiksi pesulapalvelu yritys teki. ``...paraikaa uusitaan tuota meidän paloilmajärjestelmää...`` Kuljetusalalla oli myös vakuutettu kuljettava asiakkaan tavara. Kaikilla yrityksistä oli myös keskeytysvakuutukset tur-

vaamassa toimintaa, kuten Pohjola Vakuutus Oyj (2012) neuvoo varautumaan ennalta arvaamattomiin toiminnan keskeytymisiin.

Aivan kaikkea joissakin yrityksissä ei oltu kuitenkaan vakuutettu ja osilla yrityksistä haluttiin pitää tietyt kohteet mieluummin hieman alivakuutettuina. *``...eivät ne ainakaan missään tapauksessa ylivakuutetut ole, että mieluummin ali ne on...``* Näin toimittiin esimerkiksi koneiden ja laitteiden tukkukauppaa harjoittavassa yrityksessä, koska esimerkiksi suuren trukkimäärän arviointi on hyvin hankalaa, eikä se ole enää kannattavaa. Joissain yrityksissä jopa jätettiin turhat koneet, rakennukset ja laitteet riskien käsittelyn ja vakuuttamisen ulkopuolelle, kuten Kekäle ym. (2002, 59-60.) neuvovat.

Itse vakuuttaminen on yleistä yrityksessä, kun vahingosta aiheutuvan kustannuksen katsotaan olevan siedettävä toiminnan kannalta. Näin toteaa myös Juvonen ym. (2005, 36-37.) omassa teoksessaan. Alivakuutetuista kohteista ei yrityksille koitunut suurta vahinkoa. Tällä tavoin mukana olleet yritykset toimivat. Vakuutuskirjo oli yrityksissä suuri. Jokaisessa yrityksessä oli muun muassa palo- ja murto- ja vesivahinkovakuutus. *``...normaalit palo, varkaus ja vesivahingot...``* Riippuvuusvakuutus johonkin alihankkijaan tai tavarantoimittajaan oli vain alihankintakoneistus yrityksessä. *``...meillä yhteen yritykseen riippuvuusvakuutus...``* Kuljetus yrityksessä hinausvakuutus oli jokaisessa autossa turvaamassa tienpäälle jääntiä. Yrityksillä oli hallinnon vastuuvakuutus ja sairashoitokulu- ja tapaturmavakuutus. Terveysterveystoiminta yrityksessä oli lisäksi myös lakisääteinen potilasvakuutus. *``...kaikilla terveydenhuoltoalan ihmisillä ...``*

Alihankkijoilla ja tavarantoimittajilla sattuviin omaisuusvahinkoihin yritykset varautuivat vakuuttamalla. Esimerkiksi kuljetusalan yrityksessä tarkastettiin, onko alihankkijoilla vakuutuksia, jotta toiminta olisi turvattu. *``...alihankkijoista ollaan sen verran selvitetty, että niillä on vakuutukset...``* Ainoastaan alihankintakoneistusalan yrityksellä oli riippuvuusvakuutusta johonkin alihankkijaan tai tavarantoimittajaan. Jotkut yrityksistä pitivät kuitenkin pientä varastoa, esimerkiksi raaka-aineista, polttoaineista ja vara-osista. Kuljetusalan yrityksessä oltiin varautunut esimerkiksi polttoaineen toimituksen katkeamiseen omilla polttoaine tankeil-

la. *``...me olemme varautuneet, että meillä on omat tankit tuolla...''* Yritysten välillä ei kuitenkaan ollut suuria eroja.

Osa alihankkijoista työskenteli yrityksessä omalla toiminimellään, jolloin he vastasivat omista vahingoistaan. Tällöin heillä sattuviin vahinkoihin ei kiinnitetty paljoa huomiota. Pesulapalvelu yrityksessä tavarantoimittajilta edellytettiin, että tuotteet ovat sertifioitu, joilla tuotteen aiheuttamat vahingot pyrittiin minimoimaan. *``...tarkat sertifioidut tuotteet, jotka täyttävät ympäristökriteerit...''* Muutamalla yrityksistä oli käytössä sopimus tavarantoimittajan kanssa. Sopimuksessa kävi ilmi, että mikäli tavara myöhästyy liikaa ja yrityksen tuote myöhästyy tavarantoimitukseen liittyvistä syistä, on tavarantoimittaja velvollinen korvaamaan aiheutuneen vahingon. Pk-rh (2009) sivuston mukaan tämä selventää yritysten välistä yhteistyötä selvästi. *``...alihankkijoiden osalta kuljetukset, meillähän on sopimus...''*

Pesulapalvelu yrityksessä oli käytössä tietty laatu järjestelmä, jonka tarkoitus on huolehtia suurista riskeistä kuten energian saannin katkeamisesta ja tavaran ja tuotteiden saamisesta. Isoihin riskeihin alihankkijoilla ja tavarantoimittajilla varauduttiin usein sopimuksilla. Alihankintakoneistusalan yrityksellä ja koneiden ja laitteiden tukkukauppaa harjoittavalla yrityksellä oli kuitenkin monta tavarantoimittajaa, joten vahingon sattuessa voitiin tavara saada muualta. *``...sitten jos käy silleen, että yksi alihankkija tai toimittaja lopettaa toimintansa, otetaan jostain muualta...''* Vahingon sattuessa jokainen yritys pyrki selvittämään, mikä aiheutti vahingon ja millä tavoin riski ja siitä koituva vahinko voidaan minimoida ja estää toistumasta. Tämän jälkeen oltiin yhteydessä vakuutusyhtiöön, mikäli kyseisen vahinkoon liittyvä riski oli vakuutettu. *``...äkkiä vahinkoilmoitus nettiin ja ilmoitus yhtiöön...''*

7 Pohdinta

7.1 Tulosten tarkastelu

Teemahaastattelututkimuksen tuloksena syntyi analyysi siitä, kuinka yritykset ovat ottaneet huomioon vakuuttamisen hoitaessaan omaisuuteen ja toimintaan liittyviä riskejä. Yleisesti yritykset pyrkivät hoitamaan omaisuuden ja toiminnan riskit vakuuttamalla. Kaikki eivät aina pysty vakuuttamaan kaikkea, eikä se ole välttämättä ollut tarpeellista. Vakuuttamisella pyritään siirtämään riskejä ja rahoittamaan niitä. Yrityksillä on keskeytysvakuutukset, mikäli toiminta sattuisi keskeytymään.

Tuloksista voi huomata, ettei monilla yrityksillä ei ollut riippuvuusvakuutusta heidän alihankkijoihin tai tavarantoimittajiin. Yleisin syy, miksi vakuutusta ei ollut otettu, että tavarantoimittaja oli monia. Tämän vuoksi tavaran saanti ei ollut ongelma. Osa yrityksistä voi olla myös erittäin riippuvaisia alihankkijoista, jotka ovat tärkeä osa yrityksen toimintaa ja sen ylläpitämistä. Tulosten mukaan tämänlaiset riskit pyritään hoitamaan sopimuksilla. Usein pyritään myös tarkistamaan alihankkijoiden ja tavarantoimittajien vakuutukset, jotta vahingon sattuesssa he voisivat toimittaa tuotteita ja tuomia alihankkijoina kyseiselle yritykselle.

Tuloksien mukaan yrityksillä on vaihtelevasti omaisuutta. Osalla on isoja kiinteistöjä, paljon kalustoa ja laitteistoa, osalla taas ei ole kuin muutamia laitteita. Vakuuttaminen on suuressa osassa yrityksen omaisuuteen liittyvässä riskienhallinnassa. Tutkimustuloksista nousi esiin, että osilla yrityksillä on melkein kaikki mahdolliset vakuutukset ja esimerkiksi alihankintakoneistusalalla yrityksessä vain välttämättömimmät. Esimerkiksi kuljetusalalla oli varauduttu ennalta kaluston hajoamiseen kesken tavaran toimituksen hinausvakuutuksella.

Huolellisuus ja oman toiminnan tarkkailu oli suuressa osassa omaisuuden ja toiminnan riskienhallinnassa. Tuloksista nähdään, että henkilöstöä pyritään kouluttamaan ja kehoitetaan olemaan erittäin huolellinen työssään, kun taas osat yrityksistä käyttää myös eri yhteistyökumppaneita apuna. Yhteistyökumppaneita

oli muun muassa palo ja murtoturvallisuuteen liittyvissä riskeissä. Yritykset pyrkivät käyttämään apunaan myös vakuutusyhtiöiden tarjoamia neuvontapaleluita, jonka seurauksena yrityksistä ollaan aktiivisesti yhteydessä vakuutusyhtiön edustajaan.

Yritykset huolehtivat henkilöstöstään paljon ja varsinkin sellaiset yritykset, jotka myyvät henkilöstönsä työpanosta asiakkailleen. Tällaisia yrityksiä ovat esimerkiksi terveydenhuoltoalan yritykset. Tuloksista nähdään, että henkilöstö on vakuutettu hyvillä vakuutuksilla. Esimerkkinä voisi käyttää, että eräs yritys oli ottamassa eläkevakuutusta henkilöstölle. Yritykset pyrkivät myös seuramaan henkilöstönsä työmoraalia, jaksamista ja jakamaan työtehtäviä, ettei henkilöstölle tule liiallista väsymystä tai suurta työtaakkaa.

Yritysten henkilöstö pyritään pitämään myös tietoisena toisten työtehtävistä, jotta voitaisiin tarvittaessa saada apua nopeasti vahingon sattuessa. Henkilöstölle pyritään myös tarjoamaan koulutusta työtehtäviinsä. Tuloksista selviää, että näillä keinoin pyritään pienentämään henkilöstön aiheuttamia vahinkoja yritysten omaisuudelle ja toiminnalle.

Ympäristöstä huolehditaan tarkasti, etenkin sellaisissa yrityksissä, joilla ympäristöriskit kuuluvat osaksi toimintaa. Yritykset hallitsevat näitä riskejä pitämällä kiinteistöt, laitteet ja kalustot kunnossa, jottei sattuisi ympäristövahinkoja. Heillä on myös erillisiä suodattimia ja kaivoja, jotta maaperä pysyisi puhtaana. Pahimmassa tapauksessa ympäristövahingot voivat jopa lopettaa yrityksen toiminnan. Tällaisia toimia seurattiin erittäin tarkasti ja myös laki velvoittaa tekemään kyseisiä toimia.

Yritykset käsittelevät riskejä yhteistyökumppaneiden, johtoryhmän, henkilöstön ja valtuutettujen kanssa. Osalla yrityksistä on riskienhallintasuunnitelma, jolla he voivat ehkäistä tehokkaasti riskejä. Pienissä yrityksissä kuitenkin riskienhallinnan pohtiminen ja toteuttaminen jää usein yrittäjän varaan. Ainoana apuna heillä on vakuutusyhtiöt ja erilliset yhteistyökumppanit, kuten lukitus- ja paloturvallisuusalan yritykset. Tuloksista ilmeni kuitenkin, että yrityksissä, joissa ei ollut

riskienhallintasuunnitelmaa, oli riskit saatu pienennettyä ja siirrettyä hyvin. Eikä näin ollen yrityksillä ole suurta taakkaa kannettavanaan.

7.2 Jatkotutkimus- ja kehittämisideat

Opinnäytetyön aiheena oli ``Vakuuttaminen osana riskienhallintaa`` ja tarkemmin tutkittiin omaisuuden ja toiminnan vakuuttamista. Aihe on mielenkiintoinen ja tärkeä niin yrityksille kuin vakuutusyhtiöille. Aiheen alueella voisi tehdä myös eri tutkimuksia esimerkiksi henkilöpuolelle tai tutkia erikseen eri vakuutuksia. Tutkimuksen voisi toteuttaa myös koskemaan vain yhtä alaa. Tällöin saatavat tiedot olisivat mahdollisimman tarkkoja ja hyvin hyödynnettävissä juuri tietylle alalle.

Yritysten riskienhallinnan kehittämisidea syntyi analysoinnin ohella. Erityisenä huomiona pidetään sitä, ettei jokaisella yrityksellä ole omaa riskienhallintasuunnitelmaa. Vaikka yritys olisi minkä kokoinen tahansa, olisi niillä silti oltava jonkinlainen suunnitelma. Usein pienissä yrityksissä yrittäjä itse hoitaa riskienhallinnan oman toimintatapansa mukaan. Tällainen toimintatapa voi vaarantaa yrityksen toimintaa ja omaisuutta ja aiheuttaa ennalta arvaamattomia riskejä. Ennalta arvaamattomiin riskeihin ei aina voi tai ehdikään varautua.

7.3 Toteutuksen ja menetelmien tarkastelu

Opinnäytetyö on ollut haastava ja opettavainen prosessi. Olen päässyt tutkimuksen aikana käyttämään opiskelun aikana oppimiani asioita. Tutkimusmenetelmä tutkimukseen oli oikea. Kvalitatiivisena tutkimuksena toteutettu opinnäytetyö tuotti juuri oikeanlaisia tuloksia. Teemahaastattelu ja analysointi menetelmät olivat oikeat tulosten keruu menetelmät.

Opinnäytetyössä suurimmaksi ongelmaksi nousi aikataulutuksen. Tutkimuksen aikataulutuksessa ei otettu tarpeeksi huomioon opinnäytetyön osapuolten kanssa viestimistä, mikä suurimmaksi osaksi hidasti opinnäytetyön etenemistä. Opinnäytetyö eteni suurimmaksi osaksi omatoimisenä työskentelynä. Opinnäytetyön

toimeksiantajalta sain hyvää palautetta tutkimukseen ja yhteydenpito sujui mutkattomasti. Sain myös muilta tahoilta hyvää palautetta.

Opinnäytetyön prosessi voisi olla järjestelmällisempi. Opinnäytetyön edetessä voisi olla säännöllisiä palavereja, joissa tutkimuksia käytäisiin isolla ryhmällä läpi. Näin saataisiin mahdollisimman suuri näkemys tutkimukseen ja sen toteutukseen. Yleisesti ottaen opinnäytetyö eteni suunnitelmien mukaan ja tietoa tutkimusaiheeseen löytyi helposti. Olikin ilo huomata, että tutkimustyö onnistui hyvin ja opinnäytetyöstä tuli suunnitellun lainen.

Lähteet

- Allinniemi, J. 1994. Uhat ja mahdollisuudet. Helsinki: Yliopistopaino.
- Eskola, J, Suoranta, J1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Fennia-ryhmä. 2012. Oikeusturvavakuutus riitojen varalle. <http://www.fennia.fi/Yritysasiakkaat/OmaisuuksijaToiminta/Oikeusturva/>. 22.10.2012.
- Fennia-ryhmä. 2012. Toiminnan vastuu- ja tuotevakuutukset yrityksille. <http://www.fennia.fi/Yritysasiakkaat/OmaisuuksijaToiminta/Vastuu/>. 18.10.2012.
- Fennia-ryhmä. 2012. Tulipalo vahinkoriskinä. <http://www.fennia.fi/Yritysasiakkaat/Turvallisuus/OmaisuuksienRiskienHallinta/Tulipalo.htm>. 23.1.2013.
- Fennia-ryhmä. 2012. Kuljetuksen esine- ja vastuuvakuutukset. <http://www.fennia.fi/Yritysasiakkaat/OmaisuuksijaToiminta/Kuljetukset/>. 22.10.2012.
- Hirsjärvi, S, Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Heikkilä, A, Murtonen, M, Nissilä, M, Virolainen, K, Hämäläinen, P. 2007. Riskianalyysien laatu. Vaatimukset tilaajalle ja toteuttajalle. Tampere : VTT. http://www.vtt.fi/inf/julkaisut/muut/2007/Tutkimusraportti_VTT_R_03718_07.pdf. 13.12.2012.
- Hirsjärvi, S, Remes, P, Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Tammi.
- Helsingin Yliopisto. 2004. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi. <http://www.mv.helsinki.fi/home/palajokki/OPETUS/kvali/luotettavuustepaluento.pdf>. 15.11.2012.
- If Vahinkovakuutusyhtiö Oy. 2013. Omaisuuksivakuutus. Uusi turva vahinkojen selvityskuluihin. <http://www.if.fi/web/fi/yritysasiakkaat/Vakuutusemme/Omaisuuksivakuutus/Pages/Vahingonselvityskuluvakuutus.aspx>. 24.1.2013.
- Karjalainen, S, Launis, V, Pelkonen, R, Pietarinen, J. 2002. Tutkijan eettiset valinnat. Tampere: Tammer-Paino.
- Korpela, J. 2012. Pienehkö sivityssanakirja. <http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/siv/sanatr.html>. 1.11.2012.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Hummerus Kirjapaino Oy.
- Finanssialan Keskusliitto. 2009. Vakuutus Suomessa. Finanssialan Keskusliitto. http://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/Vakuutus_Suomessa.pdf. 16.10.2012.
- Finanssialan Keskusliitto. 2009. Vastuunvalinnan yleiset periaatteet vakuutus-toiminnassa. Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto. http://www.fkl.fi/materiaalipankki/ohjeet/Dokumentit/Vastuunvalinnan_yleiset_periaatteet.pdf. 25.10.2012.
- Juvonen, M, Korhonen, H, Ojala, V, M, Salonen, T, Vuori, H. 2005. Yrityksen riskienhallinta. Helsinki: Yliopistopaino.
- Karelia ammattikorkeakoulu. 2011. Opintojakso kuvaus. http://soleops.pkamk.fi:8080/opsnet/disp/fi/ops_OpetTapTeks/tab/tab/sea?opettap_id=178570678&stack=push. 10.1.2013.

- Kekäle, T, Laitinen E, K, Santanen, P. 2002. Vakuutus ja riskit. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kupi, E, Ilomäki, S, K, Talja, H, Sillanpää, V, Lönnqvist, A. 2008. Aineettoman pääoman riskienhallinta. Riskit ja riskienhallinnan käytännöt yrityksissä. Tampere: VTT. <http://www.vtt.fi/inf/pdf/workingpapers/2008/W104.pdf>. 20.9.2012.
- Kupi, E, Keränen, J, Lanne, M. 2009. Riskienhallinta osana pk-yrityksen strategista johtamista. Espoo: VTT. <http://www.vtt.fi/inf/pdf/workingpapers/2009/W137.pdf>. 27.11.2012.
- Malmén, Y. Wessberg, N. 2005. Mitä tarkoitetaan riskillä, riskianalyysillä, riskin arvioinnilla ja riskienhallinnalla. VTT Tuotteet ja tuotanto. <http://www.nbcsec.fi/spt/artikkeleita/art-01.pdf>. 26.9.2012.
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimuseetiikan abc. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Pohjola. 2002. Kuljetusriskien hallinta yrityksissä. Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola julkaisuja. Helsinki: Pohjola.
- Pohjola Pankki Oyj. 2012. Keskeytysvakuutus. https://www.pohjola.fi/pohjola/yritys--ja-yhteisoasiakkaat/vakuutukset/vakuutustuotteet/toiminnan_vakuutukset/keskeytysvakuutus?cid=330802678&srcpl=3. 5.10.2012.
- Pohjola Pankki Oyj. 2012. Pohjola lyhyesti. <https://www.pohjola.fi/pohjola/konserni/pohjolalyhyesti?id=351000&srcpl=8>. 25.9.2012.
- Pohjola Pankki Oyj. 2012. Omaisuus. <https://www.pohjola.fi/pohjola/yritys--ja-yhteisoasiakkaat/vakuutukset/yritykset/omaisuus?id=321220&srcpl=8>. 30.9.2012.
- Pohjola Pankki Oyj. 2012. Omaisuusvakuutukset. <https://www.pohjola.fi/pohjola?id=321820&srcpl=4>. 11.1.2013.
- Pohjola Pankki Oyj. 2012. Yhdistelmävakuutus. <https://www.pohjola.fi/pohjola/yritys--ja-yhteisoasiakkaat/vakuutukset/vakuutustuotteet/yhdistelmavakuutukset?id=321860&srcpl=8>. 30.9.2012.
- Pohjola Pankki Oyj. 2012. Toiminnan vakuutukset. <https://www.pohjola.fi/pohjola/yritys--ja-yhteisoasiakkaat/vakuutukset/vakuutustuotteet/toiminnan-vakuutukset?id=321830&srcpl=8>. 30.9.2012.
- Pohjola Pankki Oyj. 2012. Vakuutustoiminnan riskienhallinta. <https://www.pohjola.fi/pohjola/sijoittajasuhteet/riskit-ja-vakavaraisuus/riskienhallinnan-periaatteet/vakuutustoiminnan-riskienhallinta?id=333106>. 22.10.2012.
- Pohjonen, S. 2002, Ennakoiva sopiminen. Liiketoimen suunnittelu, toteuttaminen ja riskien hallinta. Helsinki: WSOY Lakitieto.
- PK-RH. 2009. Henkilöriskit. <http://www.pk-rh.com/images/henkiloriskit.gif>. 24.9.2012.
- PK-RH. 2009. Keskeytysriskit. <http://www.pk-rh.com/riskilajit/keskeytysriskit/keskeytysriskit/index.html>. 24.9.2012.
- PK-RH. 2009. Liikeriskit. <http://www.pk-rh.com/images/liikeriskit.gif>. 24.9.2012.
- PK-RH. 2009. Mitä riskienhallinta on? <http://www.pk-rh.fi/startti-riskienhallintaan/mita-riskienhallinta-on.html>. 23.1.2013.
- PK-RH. 2009. Paloriskit. <http://www.pk-rh.com/images/paloriskit.gif>. 24.9.2012.
- PK-RH. 2009. Projektiriskit. <http://www.pk-rh.com/riskilajit/projektiriskit/projektiriskit/index.html>. 24.9.2012.
- PK-RH. 2009. Rikosriskit. <http://www.pk-rh.com/riskilajit/rikosriskit/rikosriskit/index.html>. 24.9.2012.

- PK-RH. 2009. Rikosriskit. <http://www.pk-rh.com/pdf/rikosriskit-tyokortti.pdf>. 24.9.2012.
- PK-RH. 2009. Riskilajit. <http://www.pk-rh.com/riskilajit.html>. 24.9.2012.
- PK-RH. 2009. Riskien tunnistaminen. <http://www.pk-rh.com/tyovalineet/haavoittuvuusanalyysi1/riskientunnistaminen.html>. 13.9.2012.
- PK-RH. 2009. Sopimus- ja vastuuriskit. <http://www.pk-rh.com/images/sopimus-ja-vastuuriskit.gif>. 24.9.2012.
- PK-RH. 2009. Tietoriskit. <http://www.pk-rh.com/riskilajit/tietoriskit/tietoriskit/index.html>. 24.9.2012.
- PK-RH. 2009. Tietoriskikartta. <http://www.pk-rh.com/pdf/tietoriskikartta.pdf>. 24.9.2012.
- PK-RH. 2009. Tuoteriskit. <http://www.pk-rh.com/riskilajit/tuoteriskit/tuoteriskit/index.html>. 24.9.2012.
- PK-RH. 2009. Tuoteriskit. <http://www.pk-rh.com/images/tuoteriskit.gif>. 24.9.2012.
- PK-RH. 2009. Tuoteriskien hallinta. <http://www.pk-rh.fi/riskilajit/tuoteriskit/tuoteriskien-hallinta.html>. 24.1.2013.
- PK-RH. 2009. Tuotteen turvallisuuden varmistaminen. <http://www.pk-rh.fi/riskilajit/tuoteriskit/tuotteen-turvallisuuden-varmistaminen.html>. 24.1.2013.
- PK-RH. 2009. Vakuuttaminen. <http://www.pk-rh.com/startti-riskienhallintaan/mita-riskienhallinta-on/riskien-hallintakeinoja/vakuuttaminen/index.html>. 26.10.2012.
- PK-RH. 2009. Ympäristöriskit. <http://www.pk-rh.com/images/ymparistoriskit.gif>. 24.9.2012.
- Ramentor Oy. 2013. Riskianalyysi. <http://www.ramentor.com/etusivu/teoria/riskianalyysi/>. 24.1.2013.
- Rissanen, T. 2006. Uutta virtaa yritykseen. Vaasa: Kustannusosakeyhtiö Pohjantähti Polestar Ltd.
- Suominen, A. 2000. Riskienhallinta. Vantaa: Tummuvuoren Kirjapaino Oy.
- SuomiSanakirja.fi. 2012. Vihivaunu. <http://suomisanakirja.fi/vihivaunu>. 1.11.2012.
- Suomen Yrittäjät. 2013. Pk-yrityksen riskienhallinta. <http://www.yrittajat.fi/yritystoiminnanabc/riskienhallinta/>. 10.1.2013.
- Tampereen teknillinen yliopisto. 2013. Tiedon analysointi. <http://www.tut.fi/verne/tutkimusmenetelmat/tiedon-analysointi/>. 03.01.2013.
- Tapiola-Ryhmä. 2013. Omaisuuden vakuuttaminen. http://www.tapiola.fi/www/Yritysasiakkaat/Omaisuus+ja+toiminta/Omaisuus_+ja_toiminta/Omaisuus/etusivu.htm. 10.1.2013.
- Tapiola-Ryhmä. 2013. Toiminnan vakuuttaminen. http://www.tapiola.fi/www/Yritysasiakkaat/Omaisuus+ja+toiminta/Omaisuus_+ja_toiminta/Toiminta/etusivu.htm. 10.1.2013.
- Teknillinen korkeakoulu. 2002. Riskienhallinta. Espoo: Teknillinen korkeakoulu. http://www.soberit.hut.fi/T76.115/0102/palautukset/groups/Dtv/lu/men_riskienhallinta.pdf. 28.9.2012.
- Vakuutusmajuri. Vakuutukset. <http://vakuutusmajuri.fi/2009/09/24/riskienhallinnasta/>. 30.12.2012.
- VTT Tuotteet ja tuotanto. 2012. Riskianalyysit. http://www.vtt.fi/proj/riskianalyysit/riskianalyysit_menetelmat.jsp. 25.9.2012.
- VTT Tuotteet ja tuotanto. 2012. Seurausanalyysit. http://www.vtt.fi/proj/riski_analyysit/riskianalyysit_seurausanalyysit.jsp. 4.10.2012.

Haastattelulomake

Taustatiedot

1. Yritysmuoto
2. Yrityksen koko
3. Yrityksen toimiala

Riskienhallinta

1. Kuinka käsitätte riskienhallinnan?
2. Mitkä ovat kolme pahinta riskiä, jotka yrityksessänne voivat toteutua?
3. Millaisia muita riskejä toimialaanne liittyy?
4. Kuinka näihin riskeihin varaudutte?
5. Kuinka käsittelette riskejä?
6. Millainen riskienhallintaprosessi teillä on käytössä?
7. Miten teillä on käsitelty omaisuuteen ja toimintaan liittyvät riskit?
8. Kuinka teillä on hoidettu kyseiset riskit?

Vakuuttaminen

9. Kuinka teillä on varauduttu omaisuusvahinkojen aiheuttamiin keskeytysvahinkoihin?
10. Kuinka toimitte vahingon jälkeen?
11. Kuinka riippuvaa toimintanne on alihankkijoista/tavarantoimittajista?
12. Onko teillä varauduttu alihankkijoilla tai tavarantoimittajilla sattuviin omaisuusvahinkoihin?
13. Ovatko vakuutuksenne riittävän kattavat turvaamaan omaisuutenne ja toimintanne?
14. Millaisilla vakuutuksilla kyseiset vahingot ovat vakuutettu?

Tiedote ja kirjallinen suostumus

Tiedote ja kirjallinen suostumus

- Haastattelututkimukseen osallistumisesta

``Vakuuttaminen osana riskienhallintaa - Yrityksen omaisuuden ja toiminnan vakuuttaminen``

Niko Muhonen, Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulu.

Pyydän Teitä osallistumaan tutkimushaastatteluun. Kokemuksenne yrityksen riskienhallinnasta on ensiarvoisen tärkeää. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Henkilöllisyytenne ei tule missään vaiheessa esille, eikä Teitä voi tunnistaa tutkimuksen tuloksista. Antamanne tiedot käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

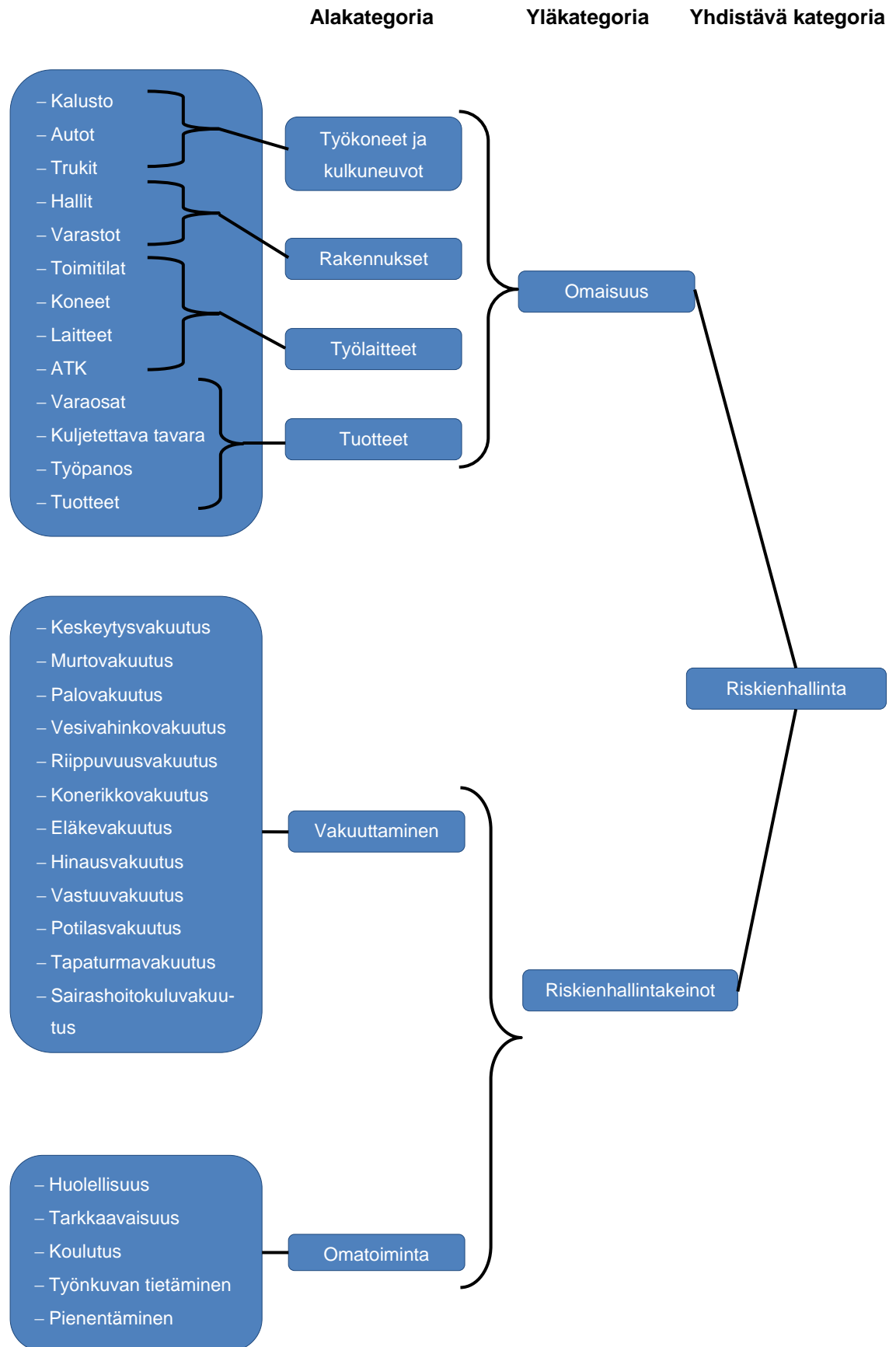
Osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti ja olen tietoinen, että voin keskeyttää tutkimukseen osallistumisen ilmoittamatta syytä siihen.

Tutkimukseen osallistuvan allekirjoitus

Päivämäärä

Luvan kysyjä

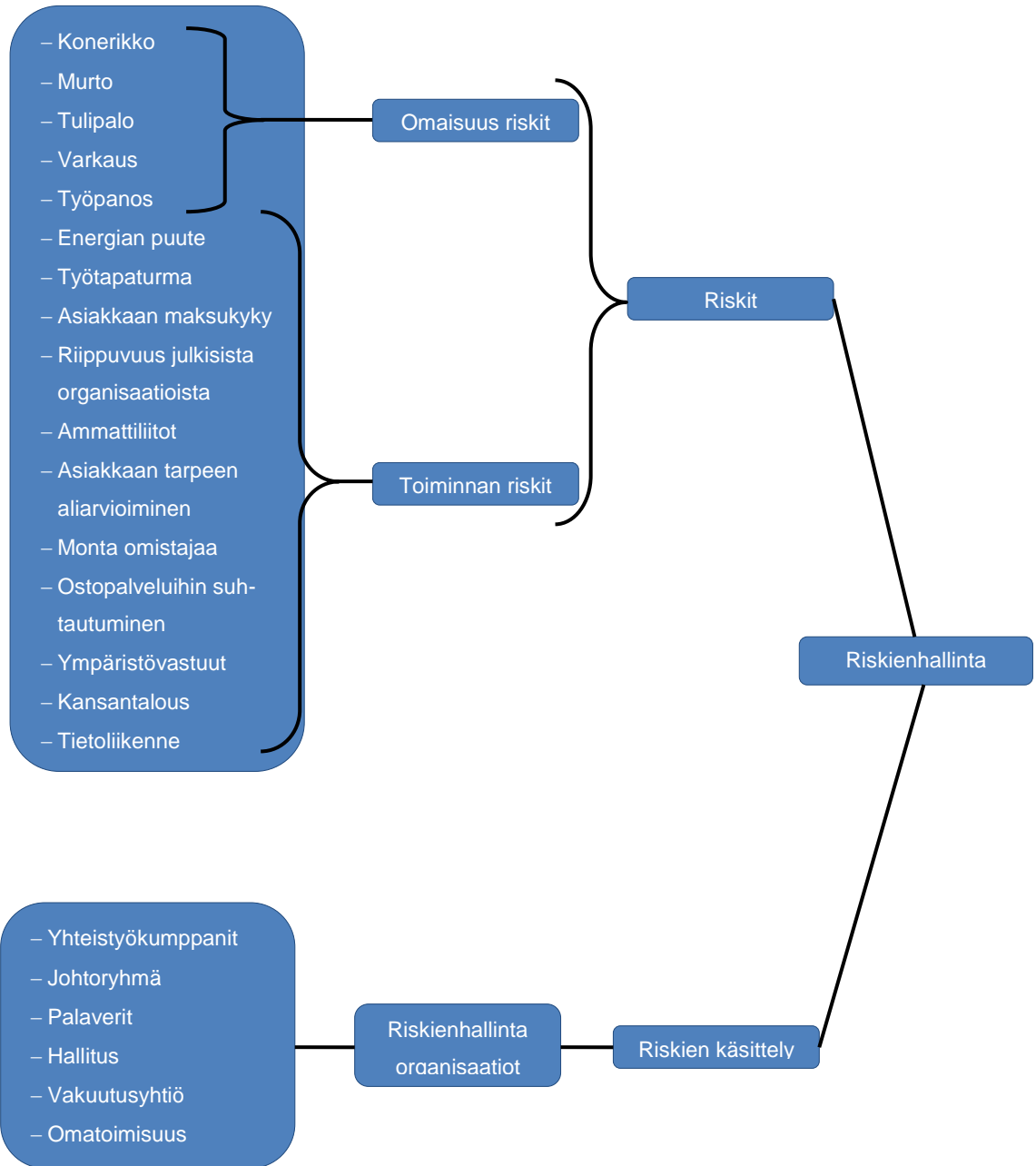
Analysointikaavio

Alakategoria

Yläkategoria

Yhdistävä kategoria

Pelkistetyt ilmaukset

1. Asiakkaitten huono maksu kyky ja maksu kyvyn huononeminen...
2. Tulipalo, työtapaturma...
3. Se pahin on ylivoimaisesti tulipalo...
4. Tuotantoa tukevien, niin kuin raaka-aineet...
5. Energiataloudelliset, jos sähkötkatkeavat...
6. Tietoliikenteen katkokset...
7. Riippuvuus...toimitusketjun muista lähettäjästä...
8. Ammattitaitoisia miehiä ja sitten varsinkin niitä miehiä, jotka ovat tehneet näitä meidän hommia...
9. Toimialalle liittyy valitettavasti riskinä ammattiyhdistystoiminta...
10. Meitä on viisi omistajaa...
11. Meidän henkilökunta, meidän myymme ihmisten työpanosta...
12. Meillä on hirveän paljon julkisia organisaatioita asiakkaana...
13. Tuhoutuminen, sillä puolella meillä on oikeastaan semmoista rosvoamista...
14. Toimialariskit ja tämän tyyppiset, että mihin maailma on menossa...
15. Öljynerotuskaivo hajoaa ja ollaan melkoisissa ympäristövastuissa...
16. Hyvillä vakuutuksilla...
17. Uusitaan meidän niin tätä paloilmainsinjärjestelmää...
18. Henkilökunnan koulutus...
19. Uudistetaan ilmanvaihtokanavat...
20. Meillä on olemassa varajärjestelmä...
21. Riskien kartoitus...
22. Luokiteltu valtakunnalliseksi kriisiajan yksiköksi...
23. Osa on toiminimi miehenä täällä elikkä he laskuttavat firmoina...
24. Sairaanhoidokulu vakuutukset kaikille näille miehille ja täysajan tapaturmavakuutukset...
25. meidän porukka pysyy ja pystyy olemaan sitoutunutta, motivoitunutta
26. No ensimmäisenä tietysti toiminnalla...
27. Keskeytysvakuutukset...
28. Suhtautuminen ostopalveluihin...
29. Arvioidaan meidän asiakkaiden tarpeet niin väärin...
30. Konerikkovakuutukset...

31. Normaalit palo ja varkaus, vesivahingot...
32. Yritykseen riippuvuusvakuutus...
33. Viivästymissakot...
34. Sopimuksilla...
35. Ulkopuolisille tallentimille...
36. Hankkimalla semmoista kalustoa...
37. Vaikka tämä palas tämä halli...
38. Kaikissa autoissa on itse asiassa on hinausvakuutus...
39. Omat tankit tuolla...
40. Liikenne, Kasko-vakuutukset...
41. Kiinteistöt ja muut on sitten erikseen yhtiötetty, nämä on kiinteistöosakeyhtiöitä...
42. Tiekuljetus, että vakuutettu nämä asiakkaitten tavarat...
43. Toimitaan vuokratiloissa...
44. Varmuuskopioita ja sitten se säilytetään vielä pankkiholvissa...
45. Potilastietojärjestelmä, kun mediatri...
46. Olikohan se nimeltään hallinnon vastuuvakuutus...
47. Pakollisena sellainen, kun potilasvakuutus...
48. Tekemällä näitä mahdollisia turvaamistoimenpiteitä...
49. Niitä toimittajia on niin monta...
50. Tämmöisen trukkimäärän, varaosamäärän tai muun arvottaminen...
51. Varastettavissa olevaa tavaraa niin on vakuutettu murtovakuutuksella...
52. Henkilöstölle ollaan ottamassa vielä eläkevakuutuksia...
53. Tietysti huolehditaan siitä, ettei kukaan polta itseensä loppuun...
54. No ensimmäisenä tietysti toiminnalla...
55. Ollaan hajautettu töitä, että tiedetään toinen toistemme työt...
56. Paloturvaan kiinnitetään huomiota hallissa...
57. Yhteistyökumppanit mukana, oman alan kumppanit, raaka-ainetoimittajat, kaikki tämä toimitusketju ja asiakasketju...
58. Johtoryhmässä, me siitä jonkun verran puhutaan...